
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Fernández Freixa, Cristina; Ripoll López, Odile, dir. El paper de l'intendent al cinema del segle XX. 2015. (1202 Grau en Traducció i Interpretació)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/146992>

under the terms of the IN COPYRIGHT license

EL PAPER DE L'INTÈRPRET AL CINEMA DEL SEGLE XX

103698 – Treball Fi de Grau

Grau en Traducció i Interpretació

Curs acadèmic 2014-2015

Estudiant: Cristina Fernández Freixa

Tutor: Odilia Ripoll López

10 de juny de 2015

Facultat de Traducció i d'Interpretació

Universitat Autònoma de Barcelona

Dades del TFG

Títol: El paper de l'interpret al cinema del segle XX

Autor: Cristina Fernández Freixa

Tutor: Odilia Ripoll López

Centre: Universitat Autònoma de Barcelona

Estudis: Traducció i Interpretació

Curs acadèmic: 2014-2015

Paraules clau / Key words

Intèrpret, cinema, interpretació, pel·lícula, personatge, ficció, segle xx, una nit a l'òpera, The Great Dictator, El Dorado, Viu i deixa morir, La niña de tus ojos, Ballant amb llops, Bananas, The king and I, Els judicis de Nuremberg, Xarada, Amistad

Cinema, interpreting, film, character, fiction, 20th century, A Night at the Opera, The Great Dictator, El Dorado, Live and Let die, La niña de tus ojos, Dance with Wolves, Bananas, The King and I, Judgement at Nuremberg, Charade, Amistad

Resum / Abstract

Amb aquest treball pretenem projectar la imatge que la societat té sobre la professió de l'interpret. Durem a terme aquesta tasca a partir d'analitzar onze pel·lícules que s'han filmat durant el segle xx. El corpus de pel·lícules analitzades està ordenat cronològicament i les hem escollides pels aspectes següents: zona geogràfica —Estats Units i Europa—, any de producció —hem intentat que, almenys, hi hagués una pel·lícula de cada dècada des de la invenció del cinema sonor—, i, per últim, l'accés als films, ja que no hem aconseguit una còpia de totes les pel·lícules que teníem previst analitzar en el cos del treball a causa de l'antiguitat de les gravacions. Ens centrarem en unes dades en concret, com per exemple la modalitat, les tècniques emprades, la tipologia de l'interpret (professional o ad hoc), l'edat, la nacionalitat... per demostrar si la imatge que reflecteix el cinema sobre aquesta professió és realista o no.

The purpose of this project is to show how the interpreter's profession is seen by society. We are going to do it analysing eleven films that have been recorded during the 20th century. We will analyse them chronologically. We have choose them for the following: geographical area —United States and Europe—, year of production, we have choose, at least, one film par decade since talkies films were invented —, and, the access to that films, since we could not find all the movies we wanted to include in the project given the age of the recordings. We will focus on some specific aspects like, modality, techniques that interpreters use, interpreter's typology (professional or ad hoc), age, nationality, etc. to show if the image that cinema shows about this profession is realistic or not.

Avís legal / Legal notice

© Cristina Fernández Freixa, Universitat Autònoma de Barcelona, 2015. Tots els drets reservats.

Cap contingut d'aquest treball pot ésser objecte de reproducció, comunicació pública, difusió i/o transformació, de forma parcial o total, sense el permís o l'autorització del seu autor/de la seva autora

© Cristina Fernández Freixa, Universitat Autònoma de Barcelona, 2015. All rights reserved.

None of the content of this academic work may be reproduced, distributed, broadcast and/or transformed, either in whole or in part, without the express permission or authorization of the author.

If we want to understand how translators and interpreters are seen to function in cultures and societies, it seems legitimate to investigate not only actual working conditions, rates of pay and training or educational opportunities for the profession but also the manner in which they are represented in cultural or imaginary artefacts. Indeed, a greatly neglected theory resource in the teaching of translation and history is cinema, whose familiarity and accessibility make it a compelling form of instruction for undergraduates and postgraduates who often possess a broad cinematographic knowledge base and highly developed visual literacy.

(Cronin, 2006: 116)

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	6
2. OBJECTIUS.....	8
3. METODOLOGIA.....	9
4. HISTÒRIA DE LA INTERPRETACIÓ.....	10
5. ELS INTÈRPRETS AL CINEMA.....	14
6. ANÀLISI DE LES PEL·LÍCULES - SEGLE XX.....	16
6.1 Una nit a l'òpera (A Night at the Opera, 1935, EUA).....	16
6.2 The Great Dictator (1940, EUA).....	17
6.3 The King and I (1950, EUA).....	18
6.4 Els judicis de Nuremberg (Judgement at Nuremberg, 1961, EUA)	19
6.5 Xarada (Charade, 1964, EUA).....	21
6.6 Bananas (Bananas, 1971, EUA).....	22
6.7 Viu i deixa morir (Live and Let die, 1973, Regne Unit).....	23
6.8 El Dorado (1988, Espanya).....	24
6.9 Ballant amb llops (Dance with Wolves, 1990, EUA).....	25
6.10.....	Amistad (1997, EUA)
26	
6.11.....	La niña de tus ojos (1999, Espanya)
28	
7. TAULA-RESUM DE LA INFORMACIÓ EXTRETA DE LES PEL·LÍCULES	30
8. CONCLUSIONS.....	31
9. BIBLIOGRAFIA.....	34
ANNEXOS.....	37

1. INTRODUCCIÓ

La interpretació lingüística és un ofici molt antic. Tot i que en els seus inicis no hagi estat una professió de gran prestigi o no hagi sigut gaire coneguda, ha tingut una gran importància al llarg de la història i encara ara en té. És una eina per a enriquir la llengua, la literatura i la cultura però, sobretot, serveix perquè les persones es puguin comunicar i entendre. Un intèrpret, doncs, és una persona que fa d'intermediari interlingüístic (oral) o intersemiòtic (llengua de signes) entre altres individus que parlen llengües diferents i que, per tant, no es poden comunicar. El seu objectiu principal és fer arribar el missatge del discurs original als oients de la manera més genuïna i fidel possible.

Avui en dia hi ha molts tipus d'intèrprets: els de conferència, els de serveis socials, els de tribunals, els d'acompanyament i els de conflictes; dins de cada tipus hi ha modalitats diferents, com per exemple, la interpretació simultània, consecutiva, xiuxiuejada, relé i d'enllaç o bilateral. En aquest treball, però, no ens centrarem en els diferents tipus i modalitats sinó que analitzarem la visibilitat d'aquesta professió a través del cinema del segle xx.

Els mitjans de comunicació tenen un gran pes sobre l'opinió pública. Així doncs, no és gens estrany que si una professió passa força desapercebuda o no se'n parla bé, la societat en tindrà una mala imatge. El paper de l'intèrpret és bastant anodí en qualsevol mitjà, no se'n parla ni s'expliquen les novetats o canvis que es produeixen en aquest sector. A més, quan es porten a terme trobades de líders polítics, per exemple, o una reunió de científics, la figura de l'intèrpret hi és present i és essencial. No obstant això, quan surt la notícia a la llum no es parla de l'intèrpret i, de vegades, ni tant sols en surt la imatge. Hi ha notícies de jutges, metges, professors, cantants... però gairebé mai no hem vist un notícia en què es parli sobre l'evolució d'aquesta professió o quin ha estat el resultat d'una conferència a causa d'una bona o mala interpretació.

En general, es creu que per a ser intèrpret només cal conèixer l'idioma en si, sense donar importància a la gramàtica o a la sintaxi pròpies d'una llengua. Cert és que saber la llengua és una part molt important, però no ho és tot. A l'hora de traduir un discurs original, per qüestions de temps, no es pot reproduir exactament tot, sinó que s'ha de fer una síntesi d'allò més important. Aquesta professió, però, no només consisteix a ser fidel al discurs original, sinó que també cal

fer arribar a l'oient la manera en què s'està dient. S'ha de tenir en compte l'idiolecte, els registres lingüístics, els aspectes culturals, el to de veu, l'èmfasi, les repeticions i totes les característiques que comporta la comunicació. En el cinema, igual que en la vida real, cada personatge té unes característiques que l'identifiquen i el caracteritzen; una d'elles és el registre o la varietat lingüística, ja que poden mostrar la classe social, el lloc de provenença, l'edat aproximada, etc.

El cine es texto, es arte, es imagen... pero es mucho más, ha sido la forma de expresión más extendida y popular del siglo xx, es una manifestación cultural que combina elementos de casi todas las artes (imagen, música, poesía, espacio, tiempo...) y un vehículo capaz de provocar emociones y reacciones con una intensidad que es imposible encontrar en casi ninguna otra manifestación (Pla Vall, 2007).

L'interpret com a personatge de pel·lícula és molt poc notori, però des de l'inici del cinema sonor aquesta figura hi és present, encara que sigui en un segon pla. La seva intervenció durant tota la pel·lícula pot fer que la trama sigui lenta i poc amena per a l'espectador, ja que el mateix missatge es repeteix dos cops, un dels quals és incompreensible per a la gran majoria d'espectadors. És per això que el director pot optar per elidir les escenes on surt un interpret i utilitzen diferents accents per a cada personatge o, simplement, els doblen o hi afegeixen subtítols. La subtitulació i el doblatge són dos recursos de traducció audiovisual diferents: la subtitulació consisteix a sobreposar el text damunt la imatge i sentir la veu original dels actors. En canvi, el doblatge consisteix a sobreposar la veu del doblador sobre la veu de l'actor original. La subtitulació, a diferència del doblatge, no reproduïx fidelment allò que diu el personatge per qüestions d'espai i temps. I en el doblatge s'intenta, fins i tot, imitar la fonologia i la prosòdia del personatge perquè el resultat sigui més real. Una de les tècniques que més s'utilitza a l'hora de fer doblatge és que el personatge parli amb un accent molt marcat d'un altre idioma, d'aquesta manera es fa entendre a l'espectador que parla una altra llengua i així s'evita la figura de l'interpret.

Aquest ofici, igual que moltes altres professions, es regeix per uns codis deontològics, que són un conjunt de normes i deures dirigits a un col·lectiu professional per tal de guiar la seva pràctica des d'una perspectiva ètica. No existeix cap codi deontològic oficial ni a Espanya ni als Estats Units, sinó que hi ha diferents associacions d'interprets i cada una té el seu propi codi. Així doncs, hem agafat de referència el Codi de l'*International Association of Conference*

Interpreters (AIIIC) i el d'*American Translators Association* (ATA) (Vegeu Annex III). L'objectiu principal d'aquests codis és garantir la comunicació entre persones que no entenguin la mateixa llengua i establir unes competències i una conducta professional.

Veurem si els intèrprets es regeixen per aquestes normes o no. Tot i això, haurem de tenir present en tot moment que en la majoria dels casos els intèrprets que apareixen són ad hoc, és a dir, no professionals. També, haurem de tenir en compte que estem analitzant pel·lícules del segle xx, des del final de la Segona Guerra Mundial, una època en què tot just els codis i la normativa es començaven a tenir en compte.

2. OBJECTIUS

Els objectius generals d'aquest treball els classifiquem en tres grups:

El primer objectiu és estudiar amb una seqüència cronològica de pel·lícules la història de la professió d'intèrpret. Veurem quan i com va néixer aquesta professió i quins esdeveniments han fet que segueixi creixent fins avui dia. Reflexionarem sobre el futur que pot tenir aquesta professió, és a dir, si gràcies a "l'era de la tecnologia" que estem vivint actualment les condicions de treball milloren o, si pel contrari, la poden posar en perill. També farem referència a quines persones exercien d'intèrprets en cada època de la història i si rebien estudis previs.

El segon, és analitzar el tracte que rep un intèrpret de ficció en el cinema del segle xx, és a dir, si el contingut que es mostra a la gran pantalla és realment com es veia o estava valorada la professió en aquell moment. També veurem quan va néixer el cinema i des de quan el cinema i la professió d'intèrpret van relacionats. En totes les pel·lícules escollides apareixen intèrprets, ja siguin professionals o no, algunes expliquen fets històrics com és el cas d'*Els judicis de Nuremberg* (1961) que tracta el tema dels judicis de nazis després de la Segona Guerra Mundial. El fet que una pel·lícula estigui basada en fets reals ens permetrà analitzar més fidelment si allò que mostra el cinema s'avé amb la realitat. D'altres, en canvi, són pel·lícules totalment fictícies on s'expliquen històries inventades però que en algun moment determinat necessiten l'ajuda d'un intèrpret.

El tercer i últim objectiu és analitzar si la informació extreta de les pel·lícules i la de la història s'adapten i si mostren realment la situació de la professió en aquell moment. També farem una reflexió de com el

cinema pot millorar o empitjorar la imatge d'aquesta professió socialment mitjançant exemples d'alguns fets i situacions que trobem en pel·lícules del segle xx i xxi; no trobarem tots els exemples en el cos del treball, ja que, a més de films de segle xx, farem referència a algunes del segle xxi i a les diferències que hi ha entre elles.

3. METODOLOGIA

Aquest treball consta de dos blocs:

El primer és el bloc teòric. S'hi desenvoluparà la història de la interpretació, on és te en compte l'avançament tecnològic, quin era el perfil dels intèrprets i les necessitats de cada època. En aquest mateix bloc també s'analitzarà de quina manera es pot relacionar la interpretació amb el cinema. Per tal de completar aquesta informació farem una recerca de les principals idees d'altres autors que han investigat o tractat aquest tema anteriorment.

El segon bloc és el pràctic. Per tal de mostrar tot el que s'ha dit en el primer bloc i poder respondre les preguntes: ¿Quina imatge es dona de la professió de l'intèrpret a través del cinema? És real o fictícia? Pot ser que la imatge que la gent té d'aquesta professió sigui la conseqüència del que mostra el cinema?, analitzarem onze pel·lícules del segle xx.

Un dels motius pels quals hem escollit aquest segle és perquè sempre es té més perspectiva del passat que no del present. La tria de pel·lícules s'ha fet, principalment, per l'accessibilitat a elles i pel país de producció: de les onze pel·lícules, vuit són dels Estats Units, dues espanyoles i una britànica. A part de triar films d'aquests països de producció per la influència que tenen en el cinema també els hem escollit per la llengua de la versió original, l'anglès. Per tal d'extreure la informació de les pel·lícules d'una manera més clara i entenedora hem elaborat una graella amb els aspectes que tindrem en compte a l'hora d'analitzar-les (vegeu annex I).

Els títols de la pel·lícules els hem escrit en català quan han estat traduïdes anteriorment, en cas contrari, hem deixat el títol original, en castellà o anglès. Així doncs, seguint aquest criteri i, tenint en compte, que hem vist les pel·lícules en versió original, hem escrit els diàlegs que apareixen en el cos del treball en versió original.

Finalment, farem una taula-resum (vegeu pàgina 30) amb tota la informació extreta on s'hi visualitzen tots els ítems de les pel·lícules.

4. HISTÒRIA DE LA INTERPRETACIÓ

La professió de l'intèrpret existeix des d'abans de la invenció de l'escriptura al segle v aC, ja que l'ésser humà sempre ha tingut la necessitat de comunicar-se. No obstant això, en un principi no era reconeguda com a professió i s'anomenava traducció oral.

Les primeres dades que tenim avui en dia sobre l'existència de la traducció oral se situen a l'Imperi Sumeri, al segle XVIII aC; s'hi parlaven dues llengües, el sumeri i l'accadi, per tant, va sorgir la necessitat de traduir. També se sap que a Egipte hi havia un cap de traductors dins de l'elit que formaven els escribes i que a Cartago es distingia el traductor físicament de la resta: anava amb el cap rapat i hi duia un lloret tatuat al cantó dret. Els traductors orals d'aquesta època eren personatges privilegiats de la societat, sacerdots amb una gran formació i un gran poder intel·lectual.

El comerç també va ser un gran impulsor d'aquesta professió, ja que en la gran majoria d'expedicions hi havia un intèrpret que servia d'enllaç entre les diferents cultures i idiomes.

Un altre factor que va impulsar el creixement d'aquesta professió va ser el religiós. Tant el judaisme com l'islam la van utilitzar com a vehicle per mantenir la connexió entre la religió i el poble. Tot i això, la presència d'intèrprets religiosos a Europa va sorgir amb el cristianisme, ja que els textos religiosos originals estaven redactats en hebreu i arameu. Durant l'Edat Moderna i Contemporània l'església ha utilitzat els missioners com a intèrprets per poder difondre la religió per Amèrica i Àfrica, tal com podem veure en la pel·lícula *La missió* (1986).

Fins al segle v dC, que van començar a aparèixer les llengües romàniques, l'arameu, el grec o el llatí van ser les llengües de comunicació utilitzades per les elits econòmiques, polítiques i religioses. Durant l'Imperi Otomà, del segle xv al xvii, va sorgir la necessitat de formar persones competents en àrab i llatí, per això es va institucionalitzar la formació de delegats de la República de Venècia, que a partir del segle xv destinava plenipotenciaris¹ a Estambul perquè ocupessin un lloc al *bailo*². Aquests traductors,

1 Aprenents adolescents o *giovani di lingua* (joves de la llengua)

2 Institució semblant a una escola de traducció

anomenats, fins al segle XVII a España, dragomans³, es van convertir en una casta de traductors en els països orientals i dominaven l'administració del Patriarcat i intervenien en l'elecció de prelats.

El 1492 Cristóbal Colón descobreix un nou continent, un nou món incomprendible lingüísticament i, per tant, apareix una altra situació en què es necessita un intermediari lingüístic. “Durant segles, la feina de l'interpret era necessària, però no gaudia de gaire prestigi” (Bernárdez, 2001). Els intèrprets d'aquesta època acostumaven a ser esclaus, ja que eren persones que havien nascut en algun lloc de parla diferent i a causa de l'esclavitud havien recorregut molt món. La manera que tenien per a preparar intèrprets era capturar indis i portar-los a diferents països perquè n'aprenguessin la llengua i la cultura. Al cap d'uns anys els retornaven al seu país d'origen i els obligaven a fer d'intèrprets. Així és com van començar les relacions lingüístiques entre Espanya i Amèrica. Aquests indis solien ser nens o adolescents perquè en aquesta edat ja es parla perfectament una llengua i és la millor per a aprendre un nou idioma ràpidament. No ha quedat constància dels noms dels esclaus, excepte el de la Malinche, una dona mexicana que va acompanyar Hernán Cortés durant la conquesta de l'Imperi Asteca i va portar a terme la funció d'intèrpret a les poblacions índies.

Durant els segles XVIII i XIX el francès va ser la llengua diplomàtica, per tant, encara no hi havia la necessitat d'un intèrpret en les institucions, però més endavant, durant el temps d'entreguerres, exactament el 1919 a la Conferència de Pau de París, on es va fundar la Societat de Nacions, s'hi afegeix l'anglès. Els intèrprets d'aquesta conferència eren diplomàtics amb una àmplia formació lingüística.

Fins aleshores, s'utilitzava la interpretació consecutiva, però les conferències s'allargaven massa i, per tant, van buscar solucions. El primer aparell d'interpretació simultània el va patentar IBM el 1921. S'anomenava *Hush-A-Phone* (figura 1) i era un micròfon de mà que anava amb un peu on hi havia una mena d'auriculars connectats (figura 2). Aquest aparell estava basat en el sistema del nord-americà Edward A. Filene i el britànic A. Gordon-Finlay i es va utilitzar per primera vegada en la Organització Internacional del Treball (OIT) el 1926. L'intèrpret es col·locava a la tribuna dels oradors i anava interpretant en veu baixa el discurs que els oients escoltaven a través dels auriculars. L'experiència no va ser del tot satisfactòria, perquè

³També s'anomenaven *truchimán*, *trujimán* o *trujamán* (terme provinent de l'àrab)

presentava problemes d'acústica. Per això, en l'edició de l'OIT del 1928-1929 es van introduir una sèrie de millores tècniques.

ra 2

Després de la Segona Guerra Mundial (1945), el Tribunal Militar Internacional (TMI), convocat conjuntament pels governs aliats vencedors, va decidir realitzar els judicis de Nuremberg, en els quals es jutjaven els dirigents nazis. El TMI va dictaminar que els acusats tenien dret a un judici just i, per tant, necessitaven intèrprets perquè poguessin entendre perfectament allò que s'estava dient i es poguessin expressar fàcilment i sense crear malentesos. Un dels requisits per a exercir d'intèrpret en el judici era el coneixement d'idiomes, però també es valorava l'agilitat mental i la circumspecció. Així doncs, podríem dir que durant els judicis de Nuremberg va néixer el que avui en dia és la interpretació simultània. IBM va desenvolupar un sistema de traducció basat en el sistema de Filene i Finlay i en un altre que es va utilitzar el 1931 en la Societat de Nacions. Fins aleshores els discursos eren traduïts abans de les sessions i després es llegien simultàniament. No obstant això, aquest sistema no es podia dur a terme a causa de l'espontaneïtat que es produeix durant un judici. El sistema de traducció constava d'un micròfon, uns auriculars i un aparell que tenia 5 canals: el primer, per on es transmetien les paraules de l'orador, i els altres 4 els discursos traduïts cap a l'anglès, el rus, el francès i l'alemany. Cada participant tenia auriculars i podia seleccionar el canal del seu idioma. Es van preparar 3 equips d'intèrprets que treballaven sota la direcció del coronel Leon Dostert i del comandant Alfred Steer. Dos d'aquests equips eren al tribunal, mentre que el tercer era un equip de reserva que anava escoltant totes les intervencions des d'una altra sala. També, es va formar un quart equip per tal de traduir a altres idiomes si era necessari, com per exemple, al polonès. Un dels problemes amb els quals es trobaven, i que encara avui dia passa, és la velocitat en què l'orador pronuncia el discurs, i per això, van marcar un límit de 60 paraules per minut i van utilitzar un sistema compost per dues bombetes (figura 3): si l'orador parlava massa ràpid encenien un llum

groc i si havia de parar el discurs encenien un llum vermell. El funcionament d'aquest sistema el podem veure en el vídeo titulat *Nuremberg IBM system*⁴. Els intèrprets no treballaven en bones condicions; estaven situats a la mateixa sala on es duia a terme el judici i uns al costat dels altres (figura 4). Així doncs, mentre feien la interpretació podien sentir el del seu costat dient el mateix però en un altre idioma. En el final d'aquest vídeo (minut 9:23) veiem a un dels intèrprets dient: *“ça ne fonctionne pas”* (això no funciona), referint-se als auriculars.

Aquest sistema d'interpretació simultània seguia tenint problemes tècnics i, a més, van veure que calia establir unes condicions de treball òptimes; van començar a regular les competències dels intèrprets, el paper que havien de desenvolupar i les condicions i normes de treball: les cabines havien d'estar aïllades acústicament, hi havia d'haver més d'un intèrpret per cabina i tenir uns horaris màxims de treball, una visió directa a la sala, un equip de substitució i d'ordinadors, etcètera. (vegeu annex III).

La interpretació simultània és la modalitat més utilitzada a la Unió Europea en la majoria de reunions d'alt nivell en què s'utilitza una combinació lingüística de tots els idiomes oficials. Hem de dir, però, que l'èxit de la interpretació simultània no ha provocat l'extinció de la interpretació consecutiva, sinó que se li ha donat un ús diferent: s'utilitza en reunions en les quals les combinacions lingüístiques són reduïdes com en reunions bilaterals, visites, sopars de gala, etcètera.

Cap als anys 70 la ONU va posar a prova, per primer cop, la videoconferència, però a causa de la qualitat de so i imatge i el cost de la comunicació via satèl·lit es va abandonar la idea. Aquest problema va persistir durant els anys 80 i 90 i no va ser fins al 2001 que el SCIC (Direcció General d'Interpretació de la Comissió Europea) va repetir les proves utilitzant material basat en la norma MPEG2⁵ i els resultats van millorar. No obstant això, és una modalitat que no ha

⁴Disponible en línia a: <<https://www.youtube.com/watch?v=564W493M7eU>>

estat del tot acceptada per les institucions internacionals, tot i que potser que acabi per instaurar-se si se superen les dificultats actuals.

Actualment, la tecnologia va guanyant molt de terreny en tots els camps i la interpretació no es queda enrere. S'estan estudiant mètodes per interpretar de forma simultània el que es diu en un aparell mòbil a diferents idiomes. Això ho podríem comparar amb el rol del robot C3PO de la pel·lícula *La guerra de les galàxies. Episodi vi: El retorn del Jedi* (1993); la trama passa en un món intergalàctic, on hi ha planetes, cultures, éssers i idiomes diferents. En algunes escenes la forma que tenen per a comunicar-se és a través d'aquest robot, ja que domina més de sis milions de formes de comunicació. Avui en dia, també són molt populars els traductors automàtics, tot i que sabem que poden ser útils, però només per a traduir frases i vocabulari simples.

Hi ha gent que pensa que la tecnologia empitjora la imatge d'aquesta professió, però com tot, si s'utilitza correctament la facilita. Tanmateix, en el camp de la interpretació automàtica encara queda molt per fer.

Per acabar, podríem dir que avui en dia, la interpretació a distància va sumant punts, sobretot la telefònica, com podem veure en una escena de la pel·lícula *Lucy* (2014). Un factor que influeix en aquest canvi és que cada cop, la immigració ve de llocs més llunyans, tant culturalment com lingüísticament i, per tant, les llengües són menys conegudes per la qual cosa s'ha de recórrer als intèrprets ad hoc o utilitzar aquest servei telefònic si es vol recórrer a un intèrpret professional.

5. ELS INTÈRPRETS AL CINEMA

Es considera que el cinema va néixer oficialment el 28 de desembre de 1895 a París, però aleshores eren només imatges en moviment, és a dir, cinema mut. A principis del segle xx va passar de ser un invent per divertir a un negoci, una màquina de fer diners, perquè es va estendre per tot el món. El 6 d'octubre de 1927 es va produir un fet revolucionari, va començar el cinema sonor. Va produir molts canvis

5Sigles de *Moving Picture Experts Group*. Forma part del grup de la ISO 13818 i de la família els estàndards de compressió i de formats d'arxius de vídeo digital. Produeix vídeos de millor qualitat que altres formats.

en la industria cinematogràfica com mostren les pel·lícules *Cantant sota la pluja* (1952) i *The Artist* (2011).

El cinema, des del seu inici, ens ha mostrat la realitat; les primeres pel·lícules, tant mudes com sonores, narraven fets històrics basats en fets reals o situacions quotidianes de la vida laboral o familiar. Més endavant, es van introduir els temes ficticis i les pel·lícules de ciència-ficció, fet que no significa que el contingut d'aquestes pel·lícules no tingui un rerefons real.

El cine de ficción es un reflejo de nuestra realidad, pero un espejo que, según su mayor o menor convexidad, nos transmite una imagen deformada de dicha realidad. Porque el cine no es neutral, sino que, como cualquier medio de expresión, posee un trasfondo o un propósito ideológico (Baigorri, 2007).

“El cine o, mejor dicho, el cine sonoro y la interpretación tienen una vida paralela de alrededor de un siglo” (Baigorri, 2008). El cinema mostra, ja des del seu començament, moltes professions a la gran pantalla. En aquest treball, com ja hem mencionat anteriorment, tractarem d'analitzar la visió que la societat pot arribar a tenir de la professió de l'intèrpret a través del cinema. En alguns casos, com en el dels arqueòlegs, la imatge que es transmet no és real. Per exemple, en les tres pel·lícules d'*Indiana Jones* (1981, 1984, 1989) mostren a l'arqueòleg com un gran aventurer que només busca tresors, però si analitzem aquesta professió veiem que no respon a la realitat.

El llenguatge cinematogràfic es defineix com un llenguatge d'imatges. No obstant això, des de la invenció del cinema sonor també forma part els codis lingüístics. Per tant, el cinema sonor, a diferència del cinema mut, pot reflectir les variacions lingüístiques, i comença just quan la interpretació amb suport tècnic, tot i que només amb micròfons, també comença a tenir presència en els fòrums internacionals i una mínima repercussió pública, tot i que no tant com el cinema.

En moltes pel·lícules podem trobar que el personatge que fa d'intèrpret no és professional sinó que és un intèrpret ad hoc, és a dir, una persona bilingüe que coneix els dos idiomes i es troba en el lloc precís en el moment oportú, com podem veure, entre moltes altres pel·lícules, a *The Terminal* (2004) la qual narra la història d'un immigrant balcànic que, a causa d'una guerra al seu país, s'ha d'exiliar en un aeroport d'Estats Units. L'escena en la qual el protagonista actua com a intèrpret és quan un altre home del país que fa frontera amb el seu es troba amb problemes i el personal de

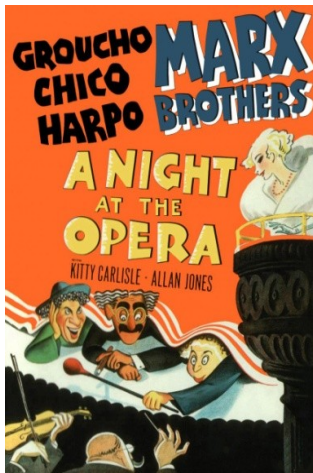
l'aeroport pensa que es podran entendre. Una de les normes dels intèrprets professionals és la fidelitat en la traducció cosa que en aquest fragment de pel·lícula no es compleix, ja que el protagonista canvia el que diu per tal d'afavorir l'altre passatger.

També trobem pel·lícules, tot i que una minoria, en les quals el personatge principal és intèrpret, com a *The Interpreter*(2005). El títol del film dóna a entendre que la trama gira al voltant d'aquesta professió, però en realitat és un film d'intriga i la única escena on surt una interpretació és purament accidental. La protagonista, Silvia Broome, es va criar a l'Àfrica, però actualment treballa a la Nacions Unides. Per casualitat, escolta un pla per a assassinar el president de la República Democràtica de Matobo (país inventat).

Com ja hem mencionat anteriorment, el cinema és un art que en molts casos intenta mostrar la realitat i, per això, és a partir de la creació de la Societat de Nacions i, sobretot, després dels Judicis de Nuremberg que la professió de l'intèrpret comença a ser més visible en la gran pantalla. Actualment, en un món globalitzat i interconnectat, els intèrprets s'han convertit en una figura molt freqüent en les pel·lícules, tot i que en un segon pla. No obstant això, en la majoria de casos no mostra tota la preparació que es necessita sinó que l'intèrpret és un personatge que surt puntualment en un moment precís on hi ha intercanvis lingüístics entre nacionalitats i cultures diferents.

6. ANÀLISI DE LES PEL·LÍCULES - SEGLE XX

6.1 *Una nit a l'òpera (A Night at the Opera, 1935, EUA)*

Argument: La Srta. Claypool, una mecenes artística, pretén pagar 1.000 dòlars a l'estrella d'òpera Lassparri per una actuació a Nova York. En el vaixell que els durà de Roma a Nova York hi van, com a polissons, tres desbaratats personatges que organitzen un escàndol que ningú, en el món de l'òpera, podrà oblidar.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: En aquesta famosa comèdia apareix un personatge que desenvolupa durant un parell de minuts el paper d'interpret ad hoc. Fiorello, Tomasso i Ricardo pugen il·legalment al vaixell que els durà de Roma als Estats Units i quan els enxampen els porten a la cabina de detenció. Tomasso fa les mil i una i aconsegueix sortir d'allà i entrar en una altra cabina on hi ha 3 aviadors que van als Estats Units a explicar les seves proeses. Els 3 viatgers il·legals aconsegueixen sortir de la sala de detenció i lliguen i emmordassen els tres aviadors. Així doncs, quan la delegació de l'ajuntament els va a rebre, Driftwood adopta el paper d'interpret dient: *"Gentlemen, our distinguished guests have asked me to represent them and act as their interpreter [...]"*. Llavors, l'alcalde treu un paper i quan intenta llegir el seu discurs, Driftwood li pren de les mans i l'estripa dient: *"Let's cut this short. The whole thing's very simple. They want you to go to City Hall and the Mayor is going to make another speech and we can tear up the Mayor's speech when we get there"*.

Quan arriben al lloc del discurs, el primer "aviador", Fiorello, explica una història de com van arribar a Amèrica però el problema comença quan Harpo, que és mut, ha de fer el seu discurs. Comença a beure aigua per esquivar la situació. El sergent Henderson comença a sospitar que són uns farsants. Aleshores, Driftwood es dirigeix als aviadors fent galimaties, fa veure que és un altre idioma. Fan veure que els ofèn i l'interpret diu a les autoritats: *"You hear what they*

say? They say they've never been so insulted in their life and they absolutely refuse to stay here". Els dos aviadors i Driftwood marxen mentre que el tercer diu: "Of course, you know that this mean war!". Finalment, el sergent s'adona que realment són farsants perquè cau la barba a Fiorello, no per l'escena que han muntat.

En l'època que situem la història, la professió de l'intèrpret encara no estava assentada del tot, però tot i així no compleix ni una sola premissa del que aquesta feina comporta. Com ja hem explicat, l'intèrpret agafa el discurs en paper de la delegació de l'ajuntament i l'estripa i quan parla el talla i no transmet el mateix missatge als seus companys. El personatge que adopta el paper d'intèrpret representa ser un intèrpret d'acompanyament entre un idioma inventat i l'anglès. També podem veure que la seva funció com a intèrpret és en va, ja que els "aviadors" parlen anglès perfectament, fins i tot, el primer aviador fa el discurs en anglès.

6.2 *The Great Dictator (1940, EUA)*

Argument: Un humil barber jueu s'assembla molt al dictador de Tomania, un tirà que culpa els jueus de la situació en què està el seu país. Un dia, els guàrdies el confonen amb el barber i se l'emporten a un camp de concentració. Al mateix temps, confonen al barber amb el tirà.

El paper de l'intèrpret en la pel·lícula: En aquesta comèdia, Adenoid Hynkel, un personatge que fa mofa d'Adolf Hitler, parla només alemany; un alemany inventat però que imita els sons. L'intèrpret apareix poc després de començar la pel·lícula, quan Hynkel pronuncia un discurs polític. Fa una interpretació consecutiva en voice-over i introdueix les frases dient: *"The Führer has just said [...]".* Quan acaba el discurs, una altra veu presenta l'intèrpret dient: *"The English interpreter is Herr Shtick, Adenoid Hynkel's personal translator who is apparently reading from a prepared script".*

Hynkel pronuncia el seu discurs amb un to agressiu que acompanya amb gestos no verbals bruscos i marcats, com ho feia Hitler. L'intèrpret, en canvi, parla amb un to molt suau i calmat. Aquest fet mostra que està llegint un discurs preparat sense prestar atenció al discurs original, tal com ens diu la veu que presenta l'intèrpret. La figura de l'intèrpret no apareix més en la resta de pel·lícula

perquè tot allò que diu Hynkel en “alemany” ho subtitulen o, fins i tot, hi ha escenes on Hynkel parla en anglès. Tot això, com ja hem mencionat anteriorment, és una manera de solucionar problemes lingüístics en el cinema, ja que el personatge d’intèrpret durant tota la pel·lícula la pot fer avorrida i monòtona.

En aquesta pel·lícula, com en moltes altres, presenta una contradicció òbvia per l’espectador: representa que a Tomania es parla alemany i, tot i així, tant en el gueto dels jueus com en algunes escenes de Hynkel parlen en anglès. Per tal de fer entendre a l’espectador que realment no parlaven anglès, els personatges parlen amb un accent molt marcat.

Al final de la pel·lícula, quan confonen el barber jueu per Hynkel fa una segons discurs. El pronuncia en anglès i, per tant, ja no hi apareix la figura de l’intèrpret.

La interpretació en l’àmbit polític és molt important, ja que permet fer arribar a tothom allò que està passant en un altre país i ser-ne conscient. En aquest cas en concret, s’estava atemptant contra la democràcia, cosa que, avui en dia, en un món desenvolupat és més complicat d’amagar per l’accés que tenim a la informació d’arreu del món gràcies als traductors i intèrprets.

6.3 *The King and I* (1950, EUA)

Argument: El 1862, Anna Leonowens, una institutriu anglesa, arriba al Palau Reial de Siam per educar els fills d’un monarca autoritari el qual, captivat per la seva personalitat, converteix l’Anna en la seva confident

El paper de l’intèrpret en la pel·lícula: En aquesta pel·lícula apareixen dos intèrprets ad hoc. Cada un en circumstàncies diferents.

El primer, apareix quan l’Anna i el seu fill arriben a Siam en vaixell i Kralahome, una mena de ministre que és la mà dreta del rei, va a rebre’ls al port. L’intèrpret, a part de preguntar tot allò que Kralahome vol saber, li fa altres preguntes. Pel context, sembla que ja haguessin parlat sobre què li demanarien, ja que tracten a

l'interpret molt malament. Està agenollat tota l'estona i per mirar directament a qui parla avança de genolls d'un costat a l'altre. Al final de la seva intervenció, demana a l'Anna si està casada i ella respon que no n'han de fer res. Quan l'interpret li reproduïx al missatge a Kralahome, li dóna una puntada de peu i el tira a terra.

La segona interpret és la primera dona del rei de Siam. No tothom parlava anglès i de totes les dones que té n'és l'única. Hi ha una escena en la qual totes les dones estan a l'habitació de l'Anna, provant-se els seus vestits i remenant tot el seu equipatge, ja que és tot molt diferent per a elles. Anna li demana que si us plau, els digui que parin i que no toquin res, però ella no li fa cas i segueixen desordenant-li tot. Hi ha un moment en el qual troben una fotografia d'un home, el seu difunt marit, i li dimanen qui és. En aquest moment, quan l'Anna li respon i li explica la història, sí que la transmet a les seves companyes.

Durant el film, el primer interpret no apareix més i, ni tan sols, el presenten. Aquest fet dóna a entendre que es tracta d'un esclau del Palau Reial, ja que hi apareixen escenes on hi ha altres esclaus. També, l'acció passa en una època en què l'esclavitud estava acceptada. La segona interpret, apareix en altres escenes però no fa el rol d'interpret.

En els dos casos coneixen les dues llengües però no parlen l'anglès perfecte. S'obliden dels articles i dels temps verbals.

6.4 Els judicis de Nuremberg (*Judgement at Nuremberg*, 1961, EUA)

Argument: Tres anys després del final de la Segona Guerra Mundial, quatre jutges nazis responsables de les polítiques d'esterilització i neteja ètniques seran jutjats a Nuremberg. La gran responsabilitat de presidir aquest emblemàtic judici sobre l'extermini i l'holocaust nazi recau sobre Dan Haywood, un jutge nord-americà retirat. Mentrestant, ja en plena guerra freda, els països europeus prefereixen oblidar el passat.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: En aquesta pel·lícula apareixen un total de quatre interprets, però no ens els mostra a tots actuant ni tots són professionals.

Al principi del judici es veuen tres intèrprets de tribunal, ubicats a la mateixa sala del judici, darrera d'una vitrina de vidre, sense sostre ni parets entre ells. Un d'aquests tres intèrprets no se'l veu actuar, però als dos primers, sí. Es tracta d'una dona que tradueix de l'anglès a l'alemany; aquesta només intervé amb dues frases, ja que l'espectador ja entén el primer discurs; en canvi, el segon intèrpret, treballa de l'alemany a l'anglès, així doncs, hi participa contínuament.

La segona aparició que fan aquests intèrprets és durant el discurs del ministeri fiscal; com que són americans, no es veu directament la feina de l'intèrpret, sinó que enfoquen tota l'estona les bombetes grogues i vermelles del sistema d'interpretació que utilitzaven en aquell moment (vegeu pàgina 12). A mig discurs, la llum vermella s'encén, és a dir, l'intèrpret no pot seguir el ritme de l'orador i l'encén per avisar-lo. El fiscal no en fa cas fins que el jutge l'interromp dient-li: *"the prosecution, please, watch the light, the interpreter cannot follow you"*. El fiscal demana perdó i segueix el seu discurs.

Just quan el fiscal s'aixeca per a fer el seu discurs, el seu company li diu: *"slow and easy, Junior"*. No sabem si aquest comentari li fa pel fet de conèixer-lo i que parla molt de pressa o s'exalta o si l'hi fa pensant en els intèrprets.

Quan el fiscal acaba el seu discurs, el jutge dona la paraula a la defensa dels acusats; aquest parla en alemany i, per tant, la intèrpret intervé. S'escolten els dos discursos —l'original i la interpretació simultània—. El discurs sencer dura 3 minuts 26 segons, però en el segon 37 canvien l'idioma de l'actor que exerceix d'advocat, per tant, la intervenció directa de la figura de l'intèrpret desapareix.

Aquesta és la última intervenció directa dels intèrprets professionals del tribunal. No obstant això, estan presents duran tot el film, ja que es veuen els auriculars, els micròfons i els llums de la taula, que fins i tot, en alguna escena on s'exalten i discuteixen, es veu com s'encén el llum vermell que parpelleja ràpidament. El jutge és qui interromp i avisa als oradors que vagin més lents.

La intervenció d'aquests intèrprets és molt correcte, ja que estan concentrats en tot moment i presenten molta atenció a allò que s'està dient durant el primer judici i transmeten directament el missatge, sense frases introductòries. A més, com ja hem explicat en l'apartat d'història (vegeu pàgina 12), la pel·lícula s'adapta perfectament a la realitat i als fets.

Hi ha una altra escena en què el jutge surt a passejar i para a comprar una salsitxa de frankfurt en una paradeta del carrer; una dona del seu costat li diu una frase en alemany i ell no ho entén. Així doncs, demana a la venedora si parla el seu idioma, ella li diu que sí i li tradueix el que ha dit la dona. La venedora adopta per uns segons el paper d'intèrpret ad hoc. Tot i que la seva intervenció no té cap

importància, aquesta escena reflecteix un problema lingüístic amb què tothom s'ha trobat alguna vegada quan ha viatjat a algun país de parla diferent i no es coneix l'idioma.

El motiu pel qual canvien l'idioma dels personatges poc després de començar el film és per la monotonia i el ritme narratiu de la pel·lícula, fet que ja hem explicat anteriorment. No obstant això, i com ja hem mencionat, la figura de l'interpret està present durant tota la pel·lícula; fet que dóna importància al paper que els intèrprets van dur a terme durant aquest judici tan important històricament.

6.5 *Xarada (Charade, 1964, EUA)*

Argument: Una dona torna d'unes petites vacances en una estació d'esquí disposada a demanar el divorci al seu marit, però quan arriba a París es troba que l'han assassinat. Les sospites, segons l'ambaixada americana, recauen en tres homes que busquen uns diners que aparentment tenia el seu marit, però que en realitat pertanyen al govern dels Estats Units

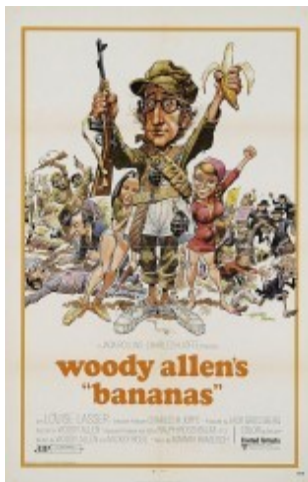
El paper de l'interpret en la pel·lícula: En aquesta pel·lícula apareix una intèrpret professional, però la trama de la pel·lícula no gira entorn a la professió ni se'n fa gran referència. Reggie Lampert està de vacances i coneix un home, Peter Joshua, a qui explica que abans de casar-se es dedicava a la interpretació simultània del francès a l'anglès a la EURESCO (una institució inventada semblant a l'ONU o l'UNESCO). Més endavant, hi ha una escena on es veu una reunió i les cabines amb intèrprets treballant. La protagonista apareix dins de les cabines escoltant a tots els oradors i interpretant al principi del discurs. Peter Joshua, però, la interromp i se'n van els dos junts.

Per tal de poder corroborar que les condicions de les cabines complien les normes hem agafat d'exemple el codi deontològic de l'AIC (International Association of Conference Interpreters), les quals diuen que una cabina ha de "[...] *garantizar condiciones satisfactorias de sonido, visibilidad y comodidad*[...]" i que els intèrprets sempre "[...] *exigirán visibilidad directa del orador y de la sala*[...]". Així doncs, hem pogut veure que les cabines d'aquell moment eren forces semblants a les d'avui dia i complien les

normes.

Hi ha una altra norma general que no es compleix durant l'escena on apareix l'interpret, la qual diu " [...] *a la hora de trabajar en simultánea, en una cabina, no lo harán solos o sin otro colega disponible para relevarle si se diera la necesidad [...]*". En aquest cas, Regina, estava sola dintre la cabina.

6.6 *Bananas (Bananas, 1971, EUA)*

Argument: Fielding Mellish (Allen) és un verificador de productes malapte i tímid, que, quan l'abandona la seva noia, la sensual i atractiva Nancy, decideix agafar-se vacances i passar-les a la República de San Marcos. L'única cosa que aconsegueix, però, és veure's envoltat d'un sens fi d'embolics burocràtics en un país dominat per la guerrilla. Tot es complica més quan després de la conquesta del poder per part dels guerrillers, el seu líder es torna boig. Per tant, prenen una decisió dràstica; substitueixen el seu líder per Mellish amb l'esperança que salvi el país. Mellish, però, és segrestat per l'FBI, jutjat i acusat d'alteració.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: *Bananas* ens mostra un interpret professional, Sr. Hernández, interpret d'acompanyament entre el president d'Estats Units i Mellish, qui representa ser el president de la República de Sant Marcos. Quan Mellish baixa de l'avió, primer se li presenta l'interpret i després el president dels EUA. El més curiós de la trama és que fa la interpretació en el mateix idioma, l'anglès, al cap d'uns segons d'estar interpretant, apareixen dos guàrdies i se l'emporten, però els presidents i la gent del voltant passen per alt aquest fet.

Tal com hem vist en moltes altres pel·lícules, en el cinema, quan es vol representar que un personatge és d'una altra nacionalitat, utilitzen els accents. Així doncs, els habitants de San Marcos parlen en anglès, però amb un accent espanyol molt marcat. Es tracta d'una comèdia, així que no es pot analitzar perfectament el tracte que rep l'interpret.

6.7 Viu i deixa morir (*Live and Let die*, 1973, Regne Unit)

Argument: Kananga és un criminal que opera des d'un país antillà sota l'aparença de respectable diplomàtic. El seu pla és estendre un immens carregament d'heroïna gratuïta pels Estats Units per convertir els ciutadans en uns addictes i poder apoderar-se del país. James Bond, l'agent secret britànic, és l'encarregat de localitzar Kananga i detenir-lo. I per dur a terme la seva missió tindrà l'ajuda de l'atractiva Solitaire, una vident antillana que sucumbirà als encants de Bond.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: En el primer minut de film apareix un interpret professional en una conferència de les Nacions Unides. L'interpret es troba en una cabina amb visió directa a la sala i als oradors, però sembla poc il·luminada. Damunt la taula hi té un got d'aigua i un cendrer. El representant d'Hongria fa el seu discurs mentre l'interpret, dins la cabina, tradueix tot allò que diu. L'aparell que connecta el micròfon amb els auriculars dels ponents es troba dintre de la cabina. Al final de l'escena entra una home per a poder matar el representat del Regne Unit a través dels auriculars.

Si analitzem l'escena, hi ha dos fets que no s'adapten a la realitat; no es pot fumar dins de les cabines i tampoc no hi pot entrar ningú mentre es porta a terme la interpretació. A més, la sala sembla molt poc il·luminada cosa que no s'adapta a la normativa, ja que és important que hi hagi una bona il·luminació per tal de no cansar la vista.

En aquesta pel·lícula, igual que a *Xarada* (1963), una persona entra a la cabina i interromp la feina de l'interpret. Aquest fet no és real, ja que hi ha d'haver un control de qui entra a les cabines d'interpretació. A més, en els dos films, els interprets són professionals que fan interpretació simultània en una institució del govern, per tant, hi ha molta seguretat pel que fa a l'accés a la sala de la reunió.

6.8 *El Dorado* (1988, Espanya)

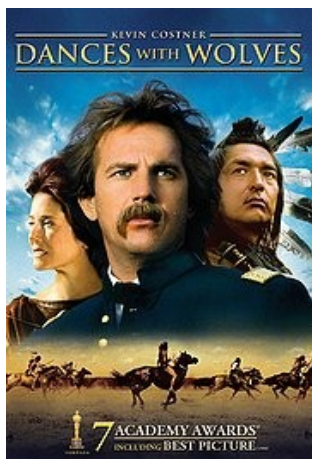

Argument: Tres-cents homes inicien un viatge tempestuós per trobar El Dorado on, segons explica la llegenda, les ciutats són d'or. És la història de molts personatges que van empenyorar les seves possessions i les seves ànimes en el descens del riu més gran i ignorat del món.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: En aquest film apareix la figura d'un interpret en un moment concret de la pel·lícula. Aquests tres-cents homes, durant el seu viatge, es detenen en un poblat indi. Quan arriben allà es troben amb un indi amb el qual intenten parlar però no ho aconsegueixen, ja que no parlen la mateixa llengua. Entre aquests tres-cents homes, s'hi troba un indi i el fan fer d'interpret. La seva intervenció és molt curta: el governador es dirigeix a l'indi dient-li: "*dile que...*" i l'indi ho va traduint. En canvi, però, quan l'indi ho ha de traduir a l'espanyol, diu les frases directament, sense cap introducció.

La trama narrativa d'aquesta pel·lícula se situa en l'any 1560 i ja ens mostra la necessitat d'aquests professionals, tot i que en aquesta època no estava gens estesa ni assentada.

6.9 *Ballant amb llops (Dance with Wolves, 1990, EUA)*

Argument: Després de la Guerra de Secessió (1861-1865) i en plena colonització de l'oest (1885-1890), el tinent John J. Dunbar es dirigeix a una fortificació que han abandonat els soldats. La seva soledat l'impulsa a entrar en contacte amb els indis Sioux; així coneix "Dreta amb el braç amunt", una dona blanca que va ser adoptada per la tribu quan era petita. De mica en mica, Dunbar i els Sioux estableixen una relació de respecte i admiració mútua.

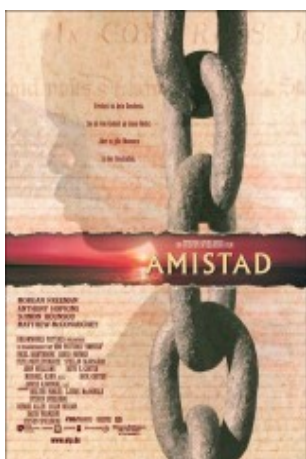
El paper de l'interpret en la pel·lícula: Aquesta pel·lícula ens mostra una interpret ad hoc que apareix sovint durant el film. La primera aparició succeeix quan John J. Dunbar, el tinent americà, vol posar-se en contacte amb la tribu índia dels Sioux. El xaman de la tribu, demana a "Dreta amb el braç amunt" que l'ajudi a comunicar-se amb Dunbar. Al principi, la dona ho refusa, ja que feia molts anys que no parlava anglès i, per tant, no el parlava gaire bé. Finalment, cedeix, però és una interpretació molt pobre perquè parla anglès sense conjuguar els verbs, li costa recordar les paraules, etc. Al llarg de la pel·lícula es veu com va millorant l'anglès i ensenya l'idioma sioux a Dunbar. Finalment, doncs, ja no és necessari que "Dreta amb el braç amunt" faci d'interpret.

Hi ha una última escena on apareix la figura de l'interpret. Altres soldats americans arriben a la fortificació on s'allotjava Dunbar. Ell, però, ja estava vivint amb els Sioux i decideix anar a la fortificació a buscar el seu diari, que se l'havia deixat allà. Els soldats americans el capturen i l'intenten forçar perquè els porti davant els Sioux. Dunbar s'hi nega, i el capità li demana que els faci d'interpret a canvi de perdonar-li la traïció d'haver-se aliat amb els indis. Finalment, alguns indis rescaten Dunbar i, per tant, no arriba a aparèixer aquesta intervenció.

Tot i que en aquella època no hi havia els tipus d'interpretació establerts, podríem dir que "Dreta amb el braç amunt" fa d'interpret d'enllaç, ja que ajuda dues persones a comunicar-se. Parla en tercera persona i comença les frases dient: "he said that [...]". La conversa no és fluida, és a dir, la presència de l'interpret es fa notar, ja que el xaman s'adreça a "Dreta amb el braç amunt" dient-li "tell him [...]" enlloc d'anar parlant directament amb Dunbar. A més, hi ha el fet que la dona no recordava bé la llengua anglesa.

Hem de tenir en compte, però, que estem parlant d'una època en la qual aquesta professió no es considerava com a tal i que, a més, estem parlant d'un poblat indi, és a dir, persones marginades i no acceptades pel sistema americà.

6.10 *Amistad* (1997, EUA)

Argument: Una nit d'estiu de 1893, cinquanta-tres esclaus negres que viatjaven a bord de la nau "La Amistad" es van amotinar i van prendre el control del vaixell davant les costes de Cuba. L'intent de tornar a Àfrica fracassa i són detinguts per les tropes americanes. Es troben en un país estrany i en mans d'un sistema judicial totalment llunyà del seu.

El paper de l'interpret en la pel·lícula: Aquesta pel·lícula ens mostra un problema greu per falta d'un intèrpret o coneixement d'una llengua.

L'intent d'amotinament de cinquanta-tres esclaus que viatjaven en un vaixell dona peu a un judici per dictaminar si són esclaus legals (provinents de famílies ja esclavitzades) o si es van comprar il·legalment (capturats a la seva terra).

L'argument narra la situació d'uns esclaus que es troben en un país, els Estats Units d'Amèrica, amb un sistema judicial totalment llunyà del seu, però no és aquest ni el principal problema ni el més greu, sinó que es troben en un país en què es parla una llengua totalment diferent a la seva i incompressible per ambdues parts.

El principal problema de l'advocat a l'hora d'afrontar-se al judici és que no pot comunicar-se amb els seus clients. Al principi de la pel·lícula els advocats que defensen els esclaus intenten comunicar-se amb ells per tal d'esbrinar d'on vénen, fet que pot demostrar ràpidament si són esclaus legals o comprats il·legalment. Com que ningú no parla cap de les llengües, s'intenten entendre a través de gestos i, fins i tot, dibuixen un mapamundi perquè els esclaus assenyalin el seu país d'origen, però no ho aconsegueixen. Aleshores, els advocats pensen que potser els podria ajudar un lingüista. En l'escena següent apareixen els advocats amb un filòleg que intenta desxifrar el que diuen només escoltant-los, sense tenir una mínima noció de l'idioma que parlen. Realment, ell no entén res, però fa

veure que sí i transmet als advocats el que pensa que diuen els esclaus. Quan l'esclau acaba de parlar, l'interpret no ho tradueix directament, sinó que espera que els companys li demanin. En aquesta professió és essencial ser fidel al que diu qualsevol de les parts i el lingüista fa tot el contrari. A més, un interpret ha de transmetre tot allò que s'ha dit al moment, sense esperar que li preguntin "què ha dit?".

Els advocats, doncs, quan veuen que no hi ha manera de comunicar-se, intenten aprendre la llengua dels esclaus. Van pel port, on treballa gent africana, recitant els números en veu alta i un home negre, James Coveroy, els para per demanar-los com és que parlen el seu idioma; a partir d'aquest moment, adopta el paper d'interpret. Primer, el nou interpret i l'advocat es dirigeixen a la presó per a poder parlar amb els esclaus. Quan hi arriben, l'interpret es presenta al portaveu dels esclaus, Cinque. James apareix sovint durant el film. La majoria de les escenes transcorren en el judici, on James, que coneix les dues llengües, adopta el paper d'interpret de tribunals. La part demandant desconfia de l'interpret perquè l'han aconseguit la part del mandat; l'interrompen i posen en dubte tot el que està dient davant del jutge.

Hi ha una escena en la qual el jutge ha dictaminat que s'haurà de repetir el judici i, quan l'interpret els ho explica als esclaus, comencen a cridar i la part oposada també. L'interpret es queda allà al mig de la discussió i intenta traduir tot allò que diuen, però li és impossible, ja que ningú no escolta i parlen tots alhora i cridant.

Hi ha algunes escenes en què li demanen a l'interpret que no tradueixi allò que s'acaba de dir. I en fa cas, però llavors Cinque contesta irrespectuosament al president i aquest demana a l'interpret que li tradueixi; ell li diu que ho sent, però que no ho ha entès. Realment, ha entès el missatge, però no vol transmetre'l per no causar més aldarulls. De tota la pel·lícula, aquesta és l'única escena en què l'interpret no fa correctament la seva feina, ja que com a interpret no es pot manipular, afegir o amagar informació.

La feina de l'interpret és molt correcta; la conversa és molt fluida, ja que no comença les frases dient "ha dit que [...]", sinó que transmet el missatge directament i té en compte l'èmfasi, el registre, etc. A més, no només els transmet fidelment allò que estan dient sinó que els transmet les emocions a través dels gestos, el to de veu i l'expressió de la cara. Tot i així, hi ha moltes escenes que, en lloc d'aparèixer la figura de l'interpret, subtitulen el que diuen els esclaus.

En aquesta escena ens trobem un problema de condicions de treball, ja que per a poder fer una interpretació òptima és essencial tenir una bona sonoritat. A més, l'article 4 del codi deontològic de l'AICC diu: *"Los miembros se abstendrán de cualquier acto que pueda desprestigiar a la profesión"*. En aquesta pel·lícula trobem bastantes escenes on l'interpret ha de dur a terme accions que desprestigen la professió, com per exemple, l'escena esmentada en la qual surt l'interpret ballant al voltant de Macarena i el Dr. Goebbels.

Un altre problema molt freqüent en el món dels traductors i interprets es presenta a l'hora de traduir aspectes culturals. En aquesta pel·lícula hi ha moltes escenes on es veuen aquests problemes, però n'hi ha una en concret que ho representa molt bé. Macarena Granada grava una escena on surt en una taverna fent palmades flamenques però els figurants són presoners jueus russos i no en saben. Després d'haver gravat la presa quinze cops encara no sembla creïble. Així doncs, Macarena diu que això es qüestió de pràctica i crida Václav perquè li tradueixi tot el que va dient. Un altre personatge, Trinidad Moreno, diu: *"¡Eso, que no parezca que estáis llamando al sereno. Como gitanos de Utrera. Olé y arsa pilili!"* Aquí Václav es queda parat i li diu que li sap greu però que no ho podrà traduir. Trinidad no el respon, es gira i diu al seu company: *"¡Bonilla, búscalo tú en el diccionario!"*. Amb aquesta última frase, Trinidad, desprestigia a la professió de l'interpret.

Macarena aconsegueix que un dels figurants pres d'un camp de concentració s'escapi i l'amaga a la seva habitació. Quan les autoritats se n'adonen tanquen a tots els espanyols en una mateixa habitació per tal d'escorcollar-los. El traductor es veu en mig de l'enrenou i vol marxar, ja que no vol tenir problemes amb les autoritats alemanyes. Els espanyols no el deixen marxar de cap manera però ell diu que, si acaben descobrint que protegeixen el presoner jueu, no hi vol tenir res a veure, que només és un traductor. En aquesta escena hi veiem el problema de confidencialitat, ja que un interpret no pot revelar res del que hagi passat o s'hagi dit durant la seva jornada, tal com ens mostra l'article 2 del codi deontològic de l'AICC (vegeu annex III.1).

7. TAULA-RESUM DE LA INFORMACIÓ EXTRETA DE LES PEL·LÍCULES

Títol de la pel·lícula	Nombre d'interpret s	Temps d'aparició (minuts)	Duració total	Tipologia del personatge	Gènere	Sexe	Edat (aprox i-mada)	Nacionalitat de l'interpret	Llengües de treball ⁶	Tipologia de l'interpret	Tècniques emprades	Modalitat segons el context
Una nit a l'òpera	1	2	94 min.	Protagonista que fingeix ser interpret	Comèdia, òpera	Home	45	Americà	*>EN	Ad hoc	Bilateral o enllaç	D'acompany a-ment
The Great dictator	1	3	124 min.	Intèrpret	Drama, comèdia i Bèl·lic	Home	-	Alemanys (Tomania**)	DE* > EN	Profession al	Consecutiva	conflicte
The King and I	2	1 1	138 min.	Esclau secundari	Musical i romàntic	Home Dona	30	Siameses	TH>EN	Ad hoc	Bilateral o enllaç	D'acompany a-ment
Els judicis de Nuremberg	4	3 0'30	178 min.	Intèrprets secundari	Drama, històric i judicial	Dona Home Home Dona	50 45 35 60	Alemanys Americà***** ***** Alemanys	EN>AL AL>EN ***** AL > EN	Profession al Ad hoc	Simultània Bilateral o enllaç	Tribunal
Xarada	1	2	113 min.	Protagonista	Intriga, comèdia romàntic i thriller	Dona	35	Americana	FR > EN	Profession al	Simultània	De conferència (E.U.R.E.S.C.O) ***
Bananas	1	1	80 min.	Intèrpret	Comèdia i sàtira	Home	45	Americana	EN > EN	Profession al	Bilateral o d'enllaç	D'acompany a-ment
Viu i deixa morir	1	1.30	117 min.	Intèrpret	Aventures i acció	Home	40	Americà	HU > EN	Profession al	Simultània	De conferència
El Dorado	1	1	122 min.	esclau / secundari	Aventures i drama	Home	25	*****	**** > ES	Ad hoc	Bilateral o enllaç	D'acompany a-ment
Ballant amb llops	2	10	180 min.	Primari	Aventures, romàntic	Dona	30	Sioux	Sioux > EN	Ad hoc	Bilateral o enllaç	Conflicte
Amistad	2	2 45	294 min.	Secundari Secundari	Drama	Home Home	45 25	Americà Africà	Mende>EN	Ad hoc Ad hoc	Bilateral o enllaç	D'acompany a-ment Judicial i d'acompany a-ment
La niñas de tus ojos	1	40	121 min.	Intèrpret	Drama i comèdia	Home	45	Alemanys	DE>ES ES>DE	Profession al	Bilateral o enllaç	D'acompany a-ment

*Llengua inventada per a la pel·lícula per a la pel·lícula

** Ciutat inventada per a la pel·lícula

*** Institució inventada

*** Llengua índia, que no s'ha mencionat el nom durant la pel·lícula

***** no ho sabem a causa de falta d'informació en la pel·lícula

8. CONCLUSIONS

A continuació farem un resum de la informació que hem extret a partir de les 11 pel·lícules analitzades i que hem recollit de forma resumida al punt 7, en forma de graella. El nombre total d'intèrprets que apareixen en les pel·lícules és 16.

- a. Nombre d'intèrprets: en general només apareix un personatge que fa el paper d'intèrpret. Hi ha casos, com *The king and I* (1956) i *Amistad* (1997) que n'apareixen 2; i, només en una, *Els judicis de Nuremberg* (1961), n'hi apareixen 4.
- b. Temps total que apareixen en pantalla: en general, no apareixen més de 3 minuts, excepte en el cas de *Ballant amb llops* (1990) (10'), *Amistad* (1997) (45') i *La niña de tus ojos* (1998) (40'). No notem diferència entre els temps d'aparició en pel·lícules europees o americanes, ja que estan bastant igualats; d'aquestes que hem mencionat 2 són americanes i 1 espanyola.
- c. La tipologia del personatge: 8 dels 16 intèrprets presents en aquestes pel·lícules són intèrprets professionals, és a dir, personatge que es presenta com a tal i que desenvolupa la funció d'intèrpret com a professió - *The Great Dictator* (1940), *Els judicis de Nuremberg* (1961), *Xarada* (1963), *Bananas* (1971), *Viu i deixa morir* (1973) i *La niña de tus ojos* (1998). La resta són intèrprets ad hoc, com ja hem explicat anteriorment, són personatges que coneixen els 2 idiomes de les persones que no es poden comunicar i fan esporàdicament d'intèrprets, però en realitat no han rebut una formació per a realitzar aquesta tasca. Podríem dir que aquest fet empitjora la imatge de la professió, ja que dona a entendre que no és necessari haver estudiat per portar a terme aquest ofici, sinó que n'hi ha prou de conèixer els dos idiomes. A més, 3 d'aquests 8 intèrprets professionals no desenvolupen correctament la feina d'intèrpret. En el primer cas, *Una nit a l'òpera* (1935), el personatge adopta aquest paper per voluntat pròpia per a enganyar les autoritats; no els deixa fer el seu discurs i, la segona llengua de treball és inventada. El segon, *The Great Dictator* (1940), l'intèrpret és en *voice-over*, però el problema és que no transmet exactament el que l'orador està dient, ni el missatge, ni l'èmfasi. I, en el tercer, *Bananas* (1971), l'intèrpret apareix durant un minut, però no està traduït a cap

idioma, sinó que els dos personatges ja estan parlant en anglès i s'entenen perfectament.

- d. Edat, sexe i nacionalitat: el cine del segle xx ens mostra intèrprets que van des dels 25 anys als 50, aproximadament. En aquest apartat, hem de tenir en compte que l'edat exacta no es diu en la pel·lícula, per tant, són suposicions. Segons dades de la Asociación Internacional de Intérpretes de Conferencia (AIIC), l'edat mitjana dels intèrprets professionals de la Comissió Europea de Brussel·les i de les Nacions Unides a Nova York és de 42,9 i 49,99, respectivament. En el cas dels intèrprets ad hoc, és al contrari, acostuma a ser gent jove, que té un domini fluid de dues llengües.

En el cas del sexe, d'aquests 16 intèrprets, 11 són homes i 5 dones. Aquest fet reflecteix fidelment com estava la situació de la professió antigament, ja que la figura masculina predominava en aquesta activitat professional, mentre que actualment, en el segle xxi, hi ha més dones que homes, segons Baigorri (2008b: 476), podríem dir que s'està produint una "feminització" de l'ofici.

Pel que fa a la nacionalitat, en la gran majoria de casos són persones d'altres nacionalitats que saben dos idiomes, i per això exerceixen d'intèrprets. Només en el cas dels intèrprets professionals són persones del mateix país amb estudis especialitzats.

- e. Tècniques d'interpretació: la tècnica que predomina per sobre de totes és la interpretació d'enllaç o bilateral (9 intèrprets) en les pel·lícules *Una nit a l'òpera* (1935), *The king and I* (1956), *Bananas* (1971), *El Dorado* (1988), *Ballant amb llops* (1990) i *La niña de tus ojos* (1998). La resta són 1 intèrpret de consecutiva i 5 de simultània. El motiu pel qual predomina la interpretació d'enllaç o bilateral és perquè la majoria de intèrprets que apareixen en les pel·lícules són ad hoc, i aquesta és una tècnica que consisteix a escoltar el que han dit i reproduir-ho a l'altra llengua al moment; solen ser frases curtes, com en una conversa quotidiana i, per tant, és més fàcil que portar a terme una interpretació consecutiva o simultània. D'aquest 9 intèrprets que realitzen aquesta tècnica, només un és professional, el de *La niña de tus ojos* (1998), justament, l'únic que fa la seva feina correctament i que manifesta problemes culturals que és incapaç de resoldre, fet que actualment encara succeeix.

- f. Modalitat: La modalitat que predomina, doncs, és la d'acompanyament (8 intèrprets en 6 pel·lícules). També veiem dos

casos d'intèrprets de conflictes en els films *Bananas* (1971) i *Ballant amb llops* (1998). Els intèrprets de conflictes són els que menys es veien abans al cinema, però últimament va guanyant terreny i ho podem veure en pel·lícules com *The green Zone: districte protegit* (2010) o *American Sniper* (2014). Actualment, també va guanyant molt de terreny la interpretació telefònica, com ja hem mencionat anteriorment, i la de serveis públics com per exemple, *The Tourist* (2010). Aquests dos últims casos no els hem trobat en els corpus del treball, ja que són modalitats noves. En les pel·lícules analitzades, també trobem intèrprets de conferència (*Xarada* [1963] i *Viu i deixa morir* [1973]) i de tribunals (*Judicis de Nuremberg* [1963] i *Amistad* [1997]). Ens tots els casos són intèrprets professionals, menys en un: *Amistad* (1997). L'explicació d'aquest fet és que les modalitats de conferència i de tribunals són més complicades i, per tant, requereixen professionals. En el cas de la pel·lícula *Amistad* l'intèrpret és un noi africà que viu als Estats Units i que, per tant, coneix els dos idiomes perfectament.

En pel·lícules del segle xx i del segle xxi trobem algunes diferències, però són mínimes. La tipologia que predomina en els dos segles és la interpretació d'enllaç o bilateral i és duta a terme per intèrprets ad hoc. Aquest fet és degut al fet que hi ha poques pel·lícules que tracten sobre aquesta professió en concret o en què surten reunions o conferències. En el que sí que es veu un gran canvi, és amb les tecnologies i els motius de la interpretació, com ja hem mencionat anteriorment.

En molts films prescindeixen de la figura de l'intèrpret substituint-lo per subtítols o accents en els personatges i, fins i tot, en algunes pel·lícules com hem vist als *Judicis de Nuremberg* (1961), canvien d'idioma a mitja pel·lícula. Aquest fet, però, no passa amb altres professions com per exemple els advocats o els metges. Tot i això, hi ha moltes escenes de pel·lícules que sense l'ajuda d'un intèrpret els personatges es veuen perduts i sense saber què fer. Això dona a entendre que és una professió necessària i que a compleix una part molt important i imprescindible en la societat, però no té el prestigi d'altres activitats.

Un altre fet que no ajuda a millorar la imatge d'aquesta tasca és la denominació dels personatges, és a dir, com es presenten davant de les altres persones. En molts casos s'anomena traductor (traductor de textos escrits) a un intèrpret (traductor oral). Aquest petit matís fa

que no es conegui la diferència entre aquestes dues professions, que van molt relacionades, però que no són el mateix. I podríem dir, fins i tot, que aquest és un dels motius pels quals, avui en dia, quan s'esmenten aquests estudis —traducció i interpretació—, es relacionen amb el teatre. Aquest fet, també, demostra que no només no es coneix la diferència entre traductor i intèrpret, sinó que no es coneix la professió en si.

Per acabar, podríem dir que el cinema ens mostra moltíssims exemples d'intèrprets no professionals, cosa que no ajuda a millorar la imatge ni la reputació d'aquesta professió. Els intèrprets són una eina clau perquè tothom es pugui comunicar, ja sigui per oci, negoci, justícia, en conflictes internacionals, etc. ens agradaria deixar ben clar la gran importància d'aquest ofici, ja que ajuda a millorar la comunicació, el coneixement intercultural i facilita el procés de globalització en què estem immersos, cabdal per la història i el progrés de la humanitat.

9. BIBLIOGRAFIA

- AIIC. *El código deontológico de AIIC* [en línea]. A: International Association of Conference Interpreters (2013). URL: http://espaic.es/textos/8c_codigo_deon_tb.html (Última consulta: 14 de maig de 2015)
- ALONSO, Iciar (2008). Historia, historiografía e interpretación. Propuestas para una historia de la mediación lingüística oral, en Pegenaute, L.; DeCesaris, J.; Tricás, M. Y Bernal, E. [eds], *Actas del III congreso internacional de la Asociación Ibérica de Estudios de Traducción e Interpretación. La traducción del futuro: mediación lingüística y cultural en el siglo XXI*. Barcelona 22-24 de maig de 2007. Barcelona: PPU. Vol. Nº 2, pàgs 429-440. ISBN: 978-84-477-1027-0. També disponible en format electrònic a: http://www.aieti.eu/pubs/actas/III/AIETI_3_IA_Historia.pdf (Última consulta: 06 d'abril de 2015)
- ATT. *American Translators Association Code of Ethics and Professional Practice* [en línea]. A: American translators association. The Voice of interpreters and translators. (2015) URL: http://www.atanet.org/governance/code_of_ethics_commentary.pdf (Última consulta: 15 de maig de 2015)
- BAIGORRI, Jesús (2006). *El intérprete como personaje de ficción en la narrativa contemporánea: algunos ejemplos*, en Bravo Utrera, Sonia y García López, Rosario (coords.) *Estudios de Traducción: Problemas y Perspectivas*, Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, ISBN 84-96718-27-1, págs. 47-66.
- BAIGORRI, Jesús (2008). *Los intérpretes en el cine de ficción: una propuesta de investigación*, volumen de ponencias en el curso sobre cine y traducción celebrado en la Universidad de Valladolid, campus de Soria en febrero de 2008 editado por Zarandona, J.M. Pérez Blandino, Jonathan. *Historia de la visibilidad de la interpretación: una profesión invisible* [en línea]. A: lalinternadeltraductor.org (ISSN 157-5314). URL: <http://www.lalinternadeltraductor.org/n9/historia-interpretacion.html> (Última consulta: 28 de desembre de 2014)
- BERNÁRDEZ, E. *Traductores...esclavos* [en línea]. Actualizació 12 de juny de 2001. A: El trujamán. Revista diària de traducción. URL: http://cvc.cervantes.es/trujaman/anteriores/junio_01/12062001.htm (Última consulta: 03 de gener de 2015)
- BUENO, Isabel. *Malinche, la indígena que abrió México a Cortés* [en línea]. A: National Geographic España. URL:

http://www.nationalgeographic.com.es/articulo/historia/secciones/7067/malinche_indigena_que_abrio_mexico_cortes.html (Última consulta: 15 de desembre de 2015)

Códigos de idiomas ISO 369 [en línea]. A: AssemblySis dataServices. URL: <http://assemblysys.com/es/codigos-de-idiomias-iso-639/> (Última consulta: 11 de maig de 2015)

Consorti per a la Normalització Lingüística [en línea]. URL: <http://www.cpnl.cat/llengua-i-cultura/cinema.html> (Última consulta: 01 de febrer de 2015)

Consorti per a la Normalització Lingüística. *Webs de cinema en català* [en línea]. Actualització 23 de febrer de 2011. URL: <http://blocs.cpnl.cat/boci/?p=269> (Última consulta: 01 de febrer de 2015)

CRONIN, Michael. *Translation goes to movies*. London; New York: Routledge, 2009. 145 pàgines.

ESPAIIC (2003). *Orígenes e historia de la interpretación de conferencias* [en línea]. A: aiic. Espaiic. URL: http://espaic.es/prof/2d_origen.html (Última consulta: 25 de desembre de 2014)

ESPAIIC. International Association of Conference interpreters [en línea]. URL: <http://espaic.es/tec/index.html> (Última consulta: 08 de maig de 2015)

Generalitat de Catalunya. *Cinema en català* [en línea]. A: departament de cultura. URL: <http://www.cinemacatala.net/> (Última consulta: 02 de juny de 2015)

Hispanetwork Publicidad y Servicios SL. *Estamos rodando - Películas, Estrenos, Trailers y cartellera de cine* [en línea]. A: Estamosrodando.com (2004). URL: www.estamosrodando.com (Última consulta: 15 de maig de 2015)

Historia de la traducción y la interpretación simultánea [en línea]. A: TraduQuilo. Language Center. URL: <http://traduquilo-traduccion.es/jimdo.com/historia-de-la-traduccion-y-la-interpretacion-simultanea/> (Última consulta: 03 de gener de 2015)

IMDb [en línea] (1990-2015). URL: <http://www.imdb.com/> (Última consulta: 21 de febrer de 2015)

KURT, P. y Nicolas, D. *Filmaffinty* [en línea]. A: Filmaffinity.com (2002). URL: www.filmaffinity.com (Última consulta: 20 de maig de 2015)

La sala del tribunal de Núremberg [en línea]. A: United States Holocaust Memorial Museum. URL:

<http://www.usmmm.org/wlc/sp/article.php?ModuleId=10008037>
(Última consulta: 02 de maig de 2015)

LOCKHART, James. Review of Zeuske, Michael. *Amistad: A Hidden Network of Slavers and Merchants [en línia]*. A: H-War, H-Net Reviews. April, 2015. URL: <http://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=43098>
(Última consulta: 05 de juny de 2015)

Robert H. Jackson Center. *Nuremberg IBM System [en línia]*. Actualització 21 de febrer de 2009. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=564W493M7eU> (Última consulta: 15 de gener de 2015)

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. *Historia del cine [en línia]*. A: Xtec.cat (14 de maig de 2013) URL: <http://www.xtec.cat/~xripoll/ecine0.htm> (Última consulta: 21 de desembre de 2014)

Filmografia analitzada

Carlos Saura (director). (1988). *El Dorado* [DVD]. Espanya: Coproducción España-Francia

Charles Chaplin (director). (1940). *El gran dictador* [DVD]. Estats Units: Charles Chaplin Productions

Fernando Trueba (director). (1998). *La niña de tus ojos* [DVD]. Espanya: Cartel / Lola films

Guy Hamilton (director). (1973). *Vive y deja morir* [DVD]. Regne Unit: United Artists

Kevin Costner (director). (1990). *Ballant amb llops* [DVD]. Estats Units: Orion Pictures / Tig Productions

Sam Wood (director). (1935). *Una nit a l'òpera* [DVD]. Estats Units: Metro-Goldwyn-Mayer

Stanley Donen (director). (1963). *Xarada* [DVD]. Estats Units: Universal Pictures

Stanley Kramer (director). (1961). *Els judicis de Nuremberg* [DVD]. Estats Units: MGM / UA

Steven Spielberg (director). (1997). *Amistad* [DVD]. Estats Units: Dreamworks Pictures

Walter Lang (director). (1956). *El rey y yo* [DVD]. Estats Units: 20th Century Fox

Woody Allen (director). (1971). *Bananas* [DVD]. Estats Units: MGM

ANNEXOS

I. Graella per a analitzar les pel·lícules.....	38
II. Fitxes tècniques de les pel·lícules analitzades.....	39
1. Una nit a l'òpera (A Night at the Opera, 1935).....	39
2. The Great Dictator (1940, EUA).....	39
3. The king and I (1956).....	40
4. Els judicis de Nuremberg (Judgement at Nuremberg, 1961).....	40
5. Xarada (Charade, 1963).....	41
6. Bananas (1971).....	41
7. Viu i deixa morir (Live and Let Die, 1973).....	42
8. El Dorado (1988).....	42
9. Ballant amb llops (Dance with Wolves, 1990).....	43
10. Amistad (1997).....	43
11. La niña de tus ojos (1998).....	44
III. Codis deontològics.....	45
1. International Association of Conference Interpreters (AIIC).....	45
2. American Translators Association (ATA).....	47
IV. Llista de pel·lícules on apareix la figura de l'intèrpret.....	53
1. Segle XX.....	53
2. Segle XXI.....	54

I. Graella per a analitzar les pel·lícules

Títol de la pel·lícula	
Nombre d'intèrprets	
Moment i duració de la intervenció	
Tipologia del personatge. Denominació (se'l coneix com a intèrpret?) protagonista, secundari...	
Sexe	
Edat	
País d'origen	
Idiomes de treball	
Tècniques emprades	
Modalitat d'interpretació segons context) (serveis públics, conferències, conflictes...)	
Comentaris / explicació fets	

II. Fitxes tècniques de les pel·lícules analitzades

1. Una nit a l'òpera (A Night at the Opera, 1935)

FITXA TÈCNICA	
Títol original	A Night at the Opera
Any	1935
País	Estats Units
Llengua	Anglès / italià
Gènere	Comèdia / òpera
Director	Sam Wood
Guió	George S. Kaurman & Morrie Rysking
Música	Herbert Stothart
Actors	Els germans Marx: Groucho Marx, Harpo Marx, Chico Marx. Margaret Dumont, Kitty Carlisle, Allan Jones, Sig Ruman, Walter Woolf King, Edward Keane, Robert Emmet O'Connor, Lorraine Bridges
Fotografia	Merrit B. Gerstad (B&W)
Productora	Metro-Goldwyn-Mayer
Duració	94 min.
Premis	-

2. The Great Dictator (1940, EUA)

FITXA TÈCNICA	
Títol original	The Great Dictator
Any	1940
País	Estats Units
Llengua	Anglès
Gènere	Drama, comèdia i Bèl·lic
Director	Charles Chaplin
Guió	Charles Chaplin
Música	Meredith Willson
Actors	Charles Chaplin, Jack Oakie, Reginald Gardiner, Henry Daniell, Billy Gilbert, Grace Hayle, Carter DeHaven, Paulette Goddard, Maurice Moscovitch, Emma Dunn, Bernard Gorcey, Paul Weigel, Chester Conklin, Esther Michelson, Hank Mann, Florence Wright, Eddie Gribbon, Rudolph Anders, Eddie Dunn, Nita Pike, George Lynn
Fotografia	Karl Struss, Roland Totheroh
Productora	Charles Chaplin Productions
Duració	124 minuts
Premis	1940: 5 nominacions a l'Oscar: Pel·lícula, actor (Chaplin), secundari (Oakie), Banda sonora i guió

	1940: Cercle de Crítics de Nova York: Millor actor (Chaplin)
--	--

3. *The king and I (1956)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	The King and I
Any	1956
País	Estats Units
Llengua	Anglès / tailandès
Gènere	Musical. Romàntic
Director	Walter Lang
Guió	Ernest Lehman, Oscar Hammerstein II (Novela: Margaret Landon. Autobiografia: Anna Leonowens)
Música	Richard Rodgers
Actors	Deborah Kerr, Yul Brynner, Rita Moreno, Martin Benson, Terry Saunders, Carlos Rivas, Alan Mowbray
Fotografia	Leon Shamroy
Productora	20th Century Fox
Duració	133 min.
Premis	1956: 5 Oscars: Actor (Yul Brynner), Banda sonora, direcció artística, so, vestuari. 1956: Globus d'Or: Millor pel·lícula i actriu (Kerr) - Comèdia o Musical. 4 nominacions 1956: Cercle de Crítics de Nova York: 2 Nominacions

4. *Els judicis de Nuremberg (Judgement at Nuremberg, 1961)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Judgment of Nuremberg
Any	1961
País	Estats Units
Llengua	Anglès / alemany
Gènere	Drama / Històric
Director	Stanley Kramer
Guió	Abby Mann (Teatre: Abby Mann)
Música	Ernest Gold
Actors	Spencer Tracy, Burt Lancaster, Richard Widmark, Marlene Dietrich, Maximilian Schell, Judy Garland, Montgomery Clift, Edward Binns, Werner Klemperer, Torben Meyer, Martin Brandt, William Shatner, Kenneth MacKe
Fotografia	Ernest Laszlo (B&W)
Productora	MGM / UA
Duració	186 min.

Premis	1961: 2 Oscars: Millor actor (Maximilian Schell), guió adaptat. 11 nominacions 1961: 2 Globus d'Or: Actor - Drama (Schell) i director. 6 nominacions 1961: Cercle de Crítics de Nova York: Millor guió i actor (Schell) 1961: Premis David di Donatello: Millor actor (Spencer Tracy) i producció estrangera
---------------	---

5. *Xarada (Charade, 1963)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Charade
Any	1963
País	Estats Units
Llengua	Anglès / francès
Gènere	Intriga. Comèdia. Romàntic. thriller
Director	Stanley Donen
Guió	Peter Stone
Música	Henry Mancini
Actors	Cary Grant, Audrey Hepburn, Walter Matthau, James Coburn, George Kennedy, Ned Glass, Jacques Marin, Paul Bonifas, Thomas Chelimsky
Fotografia	Charles Lang Jr.
Productora	Universal Pictures
Duració	113min.
Premis	1963: Nominada a l'Oscar: Millor cançó 1963: 2 nominacions. Globus d'Or: Actor (Grant) i actriu (Hepburn) 1963: Premis David di Donatello: Plat daurat (Universal Pictures)

6. *Bananas (1971)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Bananas
Any	1971
País	Estats Units
Llengua	Anglès
Gènere	Comèdia / sàtira
Director	Woody Allen
Guió	Woody Allen, Mickey Rose
Música	Marvin Hamlisch
Actors	Woody Allen, Louise Lasser, Carlos Montalbán, Natividad Abascal, Miguel Ángel Suárez, Jacobo Morales, David Ortiz,

	René Enríquez, Jack Axelrod, Danny DeVito, Sylvester Stallone
Fotografia	Andrew M. Costikyan
Productora	MGM
Duració	82 min.
Premis	-

7. *Viu i deixa morir (Live and Let Die, 1973)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Live and Let Die
Any	1973
País	Regne Unit
Llengua	Anglès / hongarès
Gènere	Aventures. Acció / Espionatge
Director	Guy Hamilton
Guió	Tom Mankiewicz
Música	George Martin
Actors	Roger Moore, Yaphet Kotto, Jane Seymour, Clifton James, Julius W. Harris, Geoffrey Holder, David Hedison, Gloria Hendry, Bernard Lee, Lois Maxwell
Fotografia	Ted Moore
Productora	United Artists
Duració	121 min.
Premis	1973: Nominada a l'Oscar: Millor cançó

8. *El Dorado (1988)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	El Dorado
Any	1988
País	Espanya
Llengua	Espanyol
Gènere	Aventures. Drama
Director	Carlos Saura
Guió	Carlos Saura
Música	Alejandro Massó
Actors	Omero Antonutti, Inés Sastre, Lambert Wilson, José Sancho, Francisco Algora, Eusebio Poncela, Gabriela Roel, Feodor Atkine
Fotografia	Teo Escamilla
Productora	Coproducció Espanya-França
Duració	123 min.
Premis	1988: Premis Goya: 9 Nominacions 1988: Festival de Canes: Nominada a la Palma d'Or (millor pel·lícula)

9. Ballant amb llops (Dance with Wolves, 1990)

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Dance with Wolves
Any	1990
País	Estats Units
Llengua	Anglès / sioux
Gènere	Western. Aventures. Romanç Cine èpic
Director	Kevin Costner
Guió	Michael Blake
Música	John Barry
Actors	Kevin Costner, Mary McDonnell, Graham Greene, Rodney A. Grant, Tantoo Cardinal, Robert Pastorelli, Maury Chaykin, Wes Studi, Floyd 'Red Crow' Westerman, Charles Rocket, Steve Reavis
Fotografia	Dean Semler
Productora	Orion Pictures / Tig Productions
Duració	180 min.
Premis	1990: 7 Oscars: Millor pel·lícula, director, guió, fotografia, so, BSO i muntatge 1990: 6 nominacions als Globus d'Or: Millor pel·lícula de drama, director i guió. 1990: <i>National Board of Review</i> : Millor pel·lícula 1991: Festival de Berlín: Os de Plata -Assoliment personal excel·lent (Kevin Costner) 1991: 9 Nominacions al premi BAFTA, que inclouen millor pel·lícula, director i actor (Costner) 1991: Nominada als premis Cèsar: Millor pel·lícula estrangera

10. Amistad (1997)

FITXA TÈCNICA	
Títol original	Amistad
Any	1997
País	Estats Units
Llengua	Anglès / mende / espanyol
Gènere	Drama
Director	Steven Spielberg
Guió	David Franzoni
Música	John Williams
Actors	Matthew McConaughey, Djimon Hounsou, Morgan Freeman, Anthony Hopkins, Pete Postlethwaite, Chiwetel Ejiofor, Stellan Skarsgård, Nigel Hawthorne, David Paymer, Anna Paquin, Jeremy Northam, Arliss Howard, Peter Firth, Daniel von Bargen
Fotografia	Janusz Kaminski
Productora	Dreamworks Pictures

a	
Duració	155 min.
Premis	1997: 4 nominacions a l'Oscar: Actor de repartiment (Hopkins), fotografia, vestuari i banda sonora. 1997: 4 nominacions al Globus d'Or, que inclouen el de millor director (Spielberg), actor dramàtic, actor secundari i pel·lícula dramàtica 1997: Critics' Choice Awards: Millor actor secundari (Hopkins).

11. *La niña de tus ojos (1998)*

FITXA TÈCNICA	
Títol original	La niña de tus ojos
Any	1998
País	Espanya
Llengua	Espanyol / alemany / rus
Gènere	Drama / comèdia
Director	Fernando Trueba
Guió	Rafael Azcona, David Trueba, Carlos López, Manuel Ángel Egea
Música	Antoine Duhamel
Actors	Penélope Cruz, Jorge Sanz, Antonio Resines, Santiago Segura, Neus Asensi, Karel Dobri, Loles León, Rosa María Sardá, Jesús Bonilla, Johannes Silberschneider, Juan Luis Galiardo, María Barranco, Götz Otto, Mirosláv Táborský, Karel Dobrý, Hanna Schygulla
Fotografia	Javier Aguirresarobe
Productora	Cartel / Lolafilms
Duració	121 min.
Premis	1998: 7 premis Goya, que inclouen millor pel·lícula i millor actriu (Cruz). 18 nominacions 1999: Festival de Berlín: Secció oficial de llargmetratge

III. Codis deontològics

1 International Association of Conference Interpreters (AIIC)⁷

Código Deontológico

I. Fines y ámbito de aplicación

Artículo 1

- a. Este Código Deontológico (denominado en adelante el "Código"), establece las normas de integridad, profesionalidad y confidencialidad que todos los miembros de la Asociación deberán respetar en su trabajo como intérpretes de conferencias.
- b. Los candidatos se comprometerán también a asumir las disposiciones de este Código.
- c. El Consejo, de acuerdo con el Reglamento de Procedimiento Disciplinario, impondrá sanciones ante cualquier infracción de las normas de la profesión definidas en este Código.

II. Código de honor

Artículo 2

- a. Los miembros de la Asociación estarán obligados a mantener el más estricto secreto profesional, con respecto a todas las personas y a toda la información revelada en el transcurso de la práctica de la profesión en cualquier reunión no abierta al público.
- b. Los miembros se abstendrán de obtener ningún beneficio personal de la información confidencial que hayan adquirido en el ejercicio de sus obligaciones como intérpretes de conferencias.

Artículo 3

- a. Los miembros de la Asociación no aceptarán ningún encargo para el que no estén cualificados. La aceptación de un encargo conllevará un compromiso moral por parte del miembro de trabajar con toda la debida profesionalidad.

⁷ Disponible en línea a: <http://espaic.es/textos/8c_codigo_deon_tb.html>

- b. Cualquier miembro de la Asociación que contrate a otros intérpretes de conferencias, sean o no miembros de la Asociación, asumirá el mismo compromiso.
- c. Los miembros de la Asociación no aceptarán más de un encargo para el mismo período de tiempo.

Artículo 4

- a. Los miembros de la asociación no aceptarán ningún empleo o cargo que pueda denigrar la dignidad de la profesión.
- b. Los miembros se abstendrán de cualquier acto que pueda desprestigiar a la profesión.

Artículo 5

Para cualquier fin profesional, los miembros podrán hacer pública su calidad de intérpretes de conferencias y miembros de la Asociación, tanto de forma individual, o como parte de cualquier agrupación o región a la que pertenezcan.

Artículo 6

- a. Será obligación de los miembros de la Asociación proporcionar a sus colegas apoyo moral y colegialidad.
- b. Los miembros se abstendrán de cualquier mención o acto perjudicial para los intereses de la Asociación o sus miembros. Toda reclamación, resultante de la conducta de cualquier otro miembro, o todo desacuerdo pertinente a cualquier decisión adoptada por la Asociación, será instruida y resuelta por la propia Asociación.
- c. Cualquier problema relativo a la profesión, que se plantee entre dos o más miembros de la Asociación, candidatos incluidos, será remitido ante el Consejo para su arbitraje, salvo los conflictos de carácter comercial.

III. Condiciones de Trabajo

Artículo 7

En aras de garantizar la mejor calidad de la interpretación, los miembros de la Asociación:

- a. se esforzarán siempre por garantizar condiciones satisfactorias de sonido, visibilidad y comodidad, especialmente, por lo que atañe a las Normas Profesionales adoptadas por la Asociación,

así como a cualquier norma técnica elaborada o aprobada por ésta;

- b. como norma general, a la hora de trabajar en simultánea, en una cabina, no lo harán solos o sin otro colega disponible para relevarle si se diera la necesidad;
- c. intentarán garantizar que los equipos de intérpretes de conferencias se formen de tal manera que se evite el uso sistemático del relé;
- d. no se prestarán a la interpretación simultánea sin cabina ni al susurro, a menos que las circunstancias sean excepcionales y la calidad del trabajo de interpretación no se vea menoscabada;
- e. exigirán visibilidad directa del orador y de la sala, y por lo tanto, rechazarán el uso de monitores de televisión salvo en circunstancias excepcionales en las que no sea posible la visibilidad directa, siempre y cuando se cumplan las normas y especificaciones técnicas aplicables de la Asociación;
- f. exigirán que los documentos de trabajo y los textos leídos en la conferencia les sean enviados por adelantado;
- g. solicitarán una sesión informativa cuando sea oportuno;
- h. no ejercerán ninguna otra función que la de intérpretes de conferencia, en las conferencias en las que hayan sido contratados como intérpretes;

Artículo 8

Los miembros de la Asociación no aceptarán ni, a fortiori, ofrecerán, para ellos mismos u otros intérpretes de conferencia contratados por mediación suya, sean éstos o no miembros de la Asociación, condiciones de trabajo contrarias a las estipuladas en este Código o en las Normas Profesionales.

IV. Procedimiento de enmienda

Artículo 9

Este Código podrá ser modificado por decisión de la Asamblea, por mayoría de dos tercios, siempre y cuando se haya procurado un dictamen jurídico sobre las propuestas.

American Translators Association Code of Ethics and Professional Practice

Commentary

This commentary is intended to be a living document, providing in-depth explanation and examples that reflect our common experiences. We envision a framework where members will contribute examples over time of the code in practice to enable a deeper understanding of the effects of our behavior on ourselves, each other, and the industry as a whole.

We the members of the
American
Translators Association
accept as
our ethical and professional
duty

1. to convey meaning
between
people and cultures faithfully,
accurately, and impartially;

Linguistic integrity is at the core of what translators and interpreters do. Faithful, accurate and impartial translation or interpretation conveys the message as the author or speaker intended with the same emotional impact on the audience. Linguistic integrity is not achieved when the target language is rendered word-for-word from the source language. Linguistic integrity implies that nothing is added or omitted in the target message.

- At the simplest level, a proficient translator or interpreter faced with an expression like “blind as a bat” will use an idiom that conveys the same meaning, register, and impact rather than render it word-for-word.
- Culturally specific terms, such as judicial proceedings that do not exist in the target country cannot be expanded to include a long-winded explanation of it; nor can they be omitted altogether. The translator or interpreter must come up

⁸ Disponible en línea a: <<https://www.atanet.org/incl/searchGoogle.php?cx=005073515287014161781%3Aedckofd1x4q&cof=FORID%3A11%3BNB%3A1&ie=UTF-8&q=code&pg=https%3A%2F%2Fwww.atanet.org%2Fcertification%2F&subSubmit=Search>>

with an appropriate term given the nature and purpose of the document or proceeding.

- Sometimes a footnote or note to the client is the best solution to an unresolvable term.

Impartial translation and interpreting requires the translator or interpreter to adopt a mantle of neutrality.

- In most cases it is not appropriate for a translator or interpreter to overlay American gender-neutral language on a language that is by nature patriarchal.
- It would also be inappropriate to “clean up” objectionable language in the target language.

2. to hold in confidence any privileged and/or confidential information entrusted to us in the course of our work;

Clients expect their information to be held in strict confidence. This includes information conveyed in a translation or during interpreting, as well as the very fact that the translation or interpreting has taken place. This holds even for published material.

It goes without saying that translators and interpreters adhere to all existing international, federal, or state laws or acts concerning confidentiality (for example, HIPAA in the medical arena).

Some information is obviously sensitive and confidential, for example, information contained in personal documents, financial statements and court proceedings. But it is not always so obvious.

- Consider the case of a company needing translations of already published marketing materials to help weigh the possibility of entering a new and competitive market. If a competitor were to learn that this material is being translated, they would realize that the company is preparing to compete in that market.
- Or perhaps a prosecutor overhears interpreters cheerfully conferring about the fact that their trial has only two more defense witnesses, and they’ll be done for the day. Maybe the opposing counsel did not intend to reveal the witness lineup yet. And even if this information is already available to the public, someone overhearing these two interpreters may come away with the perception that there has been a breach of confidentiality.

It may sometimes be appropriate for an interpreter or translator to debrief or consult with a professional colleague or mentor.

- For example, even experienced translators can use the help of colleagues to untangle the meaning of convoluted sentences or text that seems ambiguous.
- Or an interpreter may find it helpful to debrief with a colleague or supervisor after an emotionally-charged day of interpreting.
- Or a translator or interpreter may benefit from feedback on a particular situation.

When consulting with colleagues, the translator or interpreter must give enough context to show what the problem is while limiting and disguising information so that no confidential information is disclosed.

3. to represent our qualifications, capabilities and responsibilities honestly and to work always within them;

Truth in advertising applies to professional translators and interpreters: resumes, websites, brochures, business cards and our business demeanor all need to accurately reflect who we are and what we can actually do, both practically and professionally.

- For example, a translator or interpreter resume that lists 20 or more areas of specialization and 50 Fortune 500 clients raises red flags. Make sure those lists reflect true expertise and real client relationships, not just a one-off contract through an agency for an impressive end client. Also note that if you didn't ask permission to use their name, clients may consider that listing as a breach of confidentiality.

This extends beyond listing degrees on a resume or adding a credential to an email signature: Most certifications and credentials have guidelines for how to use them; these guidelines should be strictly adhered to.

- For example, ATA certification should always specify the language pair and direction of the certification.
- Professional translators and interpreters decline assignments that are beyond their expertise or capacity.
- For example, a translator that specializes in software may not have the expertise to produce quality legal copy.
- Or a diplomatic conference interpreter's experience may not prepare them for interpreting in a medical setting.

Subcontracting to a colleague to meet an unrealistic deadline--or for any other reason--is not acceptable without the express permission of the client.

4. to enhance those capabilities at every opportunity by continuing education in language, subject field, and professional practice;

In the face of constant change in language, technology, and business models, professional translators and interpreters travel frequently to countries to enhance their languages and cultural sensitivity, seek continuing education in subject areas, business practices and other skills.

Continuing education is often a requirement for maintaining credentials. Common strategies include:

- Attending conferences, seminars (both live and online)
- Participating in online fora
- Taking advantage of learning opportunities in a specialty areas

5. to act collegially by sharing knowledge and experience;

Professional translators and interpreters share information, both informally (such as list serves) and more formally, giving workshops and mentoring.

Activities include:

- Participating in online fora and social media communities,
- Volunteering (both for professional societies and humanitarian causes),
- Authoring articles and books,
- Presenting at conferences and seminars
- Mentoring

Everyone benefits from this sharing: learning by teaching, enjoying increased exposure and improved perception of their expertise and abilities. In addition to the valuable information that is shared, the association and industry benefit from the professionalism that is reflected by those sharing.

Collegial behavior also includes refraining from negative statements about colleagues.

- For example, if a translator is contracted to edit a colleague's work, the translator should limit critique to substantiated, objective comments about the project at hand.

6. to define in advance by

It is widely considered best practice to use a

mutual agreement, and to abide by, the terms of all business transactions among ourselves and with others;

contract or other agreement tool to avoid misunderstandings. The responsibility for this is shared by both parties to an agreement.

There is a range of instruments available, from a simple email or telephone conversation all the way to a formal contract that undergoes full legal review. Whatever the instrument, the agreement must be fair and acceptable to both parties.

- For example, an interpreter may get a call to interpret immediately for a patient in an emergency room. During the conversation, a rate is agreed upon, and the interpreter sends a quick SMS to the client to confirm. This meets the need for immediacy and provides the interpreter with basic protection in case of a misunderstanding about fees.
- Or a translator may receive a 10-page contract from a translation company with several clauses, including one stipulating the client's right to inspect the translator's premises. Since this might breach confidentiality for the translator's other clients, the translator strikes through the clause in question and signs the contract.

There is no single standard contract for the translation and interpretation industry. Contracts often contain language relating to non-competition, independent contractor status, intellectual property transfer, cancellation/nonperformance, and other best practices. Even if these issues are not specifically addressed in an agreement, best business practices and fairness still apply.

- for example, it is inappropriate for an independent contractor to solicit or accept business directly from a contact made through a translation company even if no non-competition clause has been signed.

Independent translators and interpreters often have templates ready to use with clients who do not have their own contracts or agreements for translators or interpreters to sign.

7. to ask for and offer due recognition of our work, and compensation commensurate with our abilities;

Due recognition means that translators may seek acknowledgement for their work. For example:

- Literary translators often negotiate to have their name (and bio) included on

the title page, flap and/or and cover of a book.

- Translators of corporate financial reports may request to have their names included in the mastheads.
- Software localizers' names commonly appear in the list of people who worked on the program.
- Seattle baseball fans are used to seeing their favorite Japanese players accompanied by interpreters: the Seattle Mariners make sure the interpreter's name gets mentioned in the press.

All language service providers are free to negotiate fees that realistically reflect their experience, skills, and quality of service.

8. to endeavor in good faith to resolve among ourselves any dispute that arises from our professional interactions;

ATA has no authority over the business matters (see the Policy of Non-Involvement in Commercial Disputes, 2002) of its members. ATA members (both corporate and individual) who find themselves in disagreement with each other are encouraged to resolve their differences as they would resolve any other business dispute.

- Example: A translation company is contesting the quality of a translation they received. Possible solutions: 1) translator acknowledges that translation is not up to standard and agrees to rework the translation, 2) translator and company agree to bring in a third party to evaluate and/or edit the document at shared cost.
- Example: The due date for an invoice has come and gone, and the client is unresponsive to calls and emails. The translator, after following best business practices to encourage payment can resort to standard resources commonly used by small businesses such as collection agencies, reporting to payment lists or even small claims court.

Complaints about illegal behavior on the part of another ATA member may be brought to the ATA Ethics Committee. A document outlining the procedure is posted on the ATA website and available from ATA headquarters. This document describes the organization of the ATA Ethics Committee, and gives the steps for filing and reviewing complaints, determining if a violation has taken place, outlining a process for deciding and appealing sanctions in accordance with ATA bylaws.

mindful that failure to abide by these principles may harm ourselves, our fellow members, the Association, or

those we serve.

IV. Llista de pel·lícules on apareix la figura de l'interpret

1 Segle xx

- Una nit a l'òpera (A night at the opera, 1935)
- La Diligència (StageCoach, 1939)
- The Great Dictator (1940)
- The King and I (1956)
- The Alamo (1960)
- Els judicis de Nuremberg (Judgment at Nuremberg, 1961)
- Xarada (Charade, 1963)
- Punt límit (Fail-Safe, 1964)
- El gendarme a Nova York (Le Gendarme à New York, 1965)
- Andrei Rubliov (Andrei Rubliov, 1966)
- Barbarella (1967)
- Bananas (Bananas, 1971)
- Viu i deixa morir (Live and Let Die, 1973)
- Com destruir el millor agent del món (Le Magnifique, 1973)
- Encontres a la tercera fase (Close Encounters of the Third Kind, 1977)
- La guerra de las galàxies: Episodi VI: el retorn del Jedi (Star Wars. Episode VI: Return of the Jedi, 1977)⁹
- L'express de mitjanit (Midnight Express, 1978)
- Niu d'espies: Teheran 43 (Teheran-43, 1981)
- Tarzan l'home simi (Tarzan the ape man, 1981)
- Nostalghia (1983)
- Platoon (Platoon, 1986)
- Fills d'un déu menor (Children of a Lesser God, 1986)
- La missió (The Mission, 1986)
- El Dorado (1988)
- Ballant amb llops (Dances with Wolves, 1990)
- L'últim dels mohicans (The Last of the Mohicans, 1992)
- El piano (The Piano, 1993)
- Tres colors: blanc (Trois couleurs: Blanc, 1994)
- Todo es mentira (1984)
- Quatre bodes i un funeral (Four weddings and a Funeral, 1994)
- Stargate, porta a les estrelles (Stargate, 1994)
- Nixon (Nixon, 1995)
- Sospitosos habituals (The Usual Suspects, 1995)
- Surviving Picasso (1996)
- Territorio comanche (1996)
- Mars Attacks! (Mars Attacks!, 1996)

⁹El robot C-3PO apareix en totes les pel·lícules de la saga, però en aquesta té més protagonisme

- Amistad (1997)
- La vida es bella (La vita è bella, 1997)
- La niña de tus ojos (1998)
- Anna i el rei de Siam (Anna and the King, 1999)
- Notting Hill (1999)
- El dilema (The Insider, 1999)

2 Segle XXI

- X-men (X-Men, 2000)
- La mandolina del capità Corelli (Captain Corelli's Mandolin, 2001)
- Rollerball (Rollerball, 2002)
- Guerreros (2002)
- Windtalkers (Windtalkers, 2002)
- Kill Bill: Volume 1 (2003)
- Lost in Translation (2003)
- The Terminal (2004)
- Spanglish (Spanglish, 2004)
- Tot està il·luminat (Everything is Illuminated, 2005)
- Die Flüsterer (2005)
- The Hitchhiker's Guide to the Galaxy (2005)
- The Interpreter (2005)
- Babel (2006)
- Borat: aprenentatges culturals a Amèrica per fer contribució (Borat: Cultural learnings of America for make benefit glorious nation of Kazakhstan, 2006)
- La traductrice (2006)
- Blood diamond (2006)
- Direktøren for det hele (2006)
- Tradurre (2008)
- En terra hostil (The Hurt Locker, 2008)
- Iron Man (Iron Man, 2008)
- Je l'amais (2009)
- Un burka por amor, 2009
- Die Frau mit den 5 Elefanten (2009)
- Desert Flower (2009)
- Avatar (Avatar, 2009)
- Green zone: districte protegit (Green Zone, 2010)
- The tourist (The Tourist, 2010)
- Babel (2010)
- Fresh suicide (2010)
- Traduire (2011)
- L'arrivo di Wang (2011)
- Un cuento chino (2011)

- Zero Dark Thirty (2012)
- Lucy (2014)
- American Snipe (2014)